

Overleven of overleveren

Bijlagenrapport

18 mei 2004

Uitgevoerd in opdracht van:
Ministerie van Landbouw, Natuur en
Voedselkwaliteit

Projectnummer OND00185

ir. M.C. Beers
drs. J.G.P. Klein Breteler

Nieuwegein, 22 maart 2004

Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij
Buxtehudelaan 1
Postbus 433
3430 AK Nieuwegein
Telefoon (030) 605 84 11
Fax (030) 603 98 74
E-mail binvis@ovb.nl
www.ovb.nl

drs. A.J. van der Velden
drs. M.J. Overweel
drs. F. Pleijster
Zoetermeer, 8 maart 2004

EIM bv
Italiëlaan 33
Postbus 7001
2701 AA Zoetermeer
Telefoon (079) 343 02 00
Fax (079) 343 02 02
E-mail info@eim.nl
www.eim.nl

Dit onderzoek is gefinancierd door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

De verantwoordelijkheid voor de inhoud berust bij OVB en EIM. Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld. Vermenigvuldigen en/of openbaarmaking in welke vorm ook, alsmede opslag in een retrieval system, is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van EIM en OVB
OVB en EIM aanvaarden geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

*The responsibility for the contents of this report lies with OVB and EIM. Quoting of numbers and/or text as an explanation or support in papers, essays and books is permitted only when the source is clearly mentioned. No part- of this publication may be copied and/or published in any form or by any means, or stored in a retrieval system, without the prior written permission of EIM and OVB.
OVB and EIM do not accept responsibility for printing errors and/or other imperfections.*

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
	Bijlagen	
I	Verslagen van interviews met beleidsmedewerkers gemeenten	7
II	Vragen en resultaten van enquête IJsselmeergemeenten	11
III	Rapportage van gesprekken over thema 2: effecten van huidig overheidsbeleid op binnenvisserij	15
IV	Rapportage van gesprek met LNV	21
V	Rapportage van gesprek met NVVS	25
VI	Verslagen van groepsdiscussies	29
VII	Vragen en resultaten van Questionaire Freshwaterfishery	39

1 Inleiding

Dit rapport bevat de bijlagen die zijn opgesteld in het kader van het onderzoek 'Ondernemen in de blauwe ruimte'. Dit onderzoek is uitgevoerd door de organisaties OVB en EIM in opdracht van het Ministerie van LNV. De titel van het hoofdrapport luidt: 'Overleven of overleveren. De economische en maatschappelijke betekenis van de beroepsbinnenvisserij en haar toekomstperspectieven.'

Het onderzoek is gericht op de betekenis van de beroepsbinnenvisserij op aal en schubvis op het IJsselmeer en de overige binnenwateren. Bij de uitvoering van het onderzoek zijn de navolgende thema's onderscheiden:

- 1 Beoordeling van *de huidige maatschappelijke waarde* van de beroepsbinnenvisserij. Deze maatschappelijke positie omvat in ruime zin:
  - de recreatieve, sociaal-culturele positie van de beroepsbinnenvisserij;
  - de economische betekenis van de beroepsbinnenvisserij.
- 2 Beoordeling van *de effecten van het huidige overheidsbeleid* op de beroepsbinnenvisserij. Dit omvat:
  - een korte beleidsinventarisatie;
  - een globale effectbeoordeling van het centrale Nederlandse en Europese (EU-)beleid;
  - een globale effectbeoordeling van het lokale/regionale beleid.
- 3 Beoordeling van *het economisch perspectief van de beroepsbinnenvisserij*. Dit omvat:
  - de verwachtingen omtrent de toekomstige economische positie van de beroepsbinnenvisserij voor de korte, middellange en lange termijn (met een maximale tijdshorizon van 10 jaar);
  - achtergronden van en oorzaken voor deze veranderingen.
- 4 Beoordeling van *de mogelijkheden tot (toekomstige) omschakeling*. Dit omvat:
  - het vaststellen van mogelijke nieuwe bedrijfsactiviteiten voor de beroepsbinnenvisserij, uit gaande van een duurzame vorm van beroepsbinnenvisserij;
  - een oordeel over de mogelijke nieuwe duurzame vormen voor beroepsbinnenvisserij;
  - een visie op mogelijke beleidsrichtingen die kunnen worden ingezet om het doel van omschakeling te bereiken gegeven het oordeel over haalbaarheid, beperkingen en voorwaarden voor nieuwe bedrijfsvormen;
  - een aanzet tot de formulering van specifieke beleidsinstrumenten.

De bijlagen in het voorliggende rapport vormen een aanvulling op het hoofdrapport. De bijlagen zijn geschreven om verantwoording af te leggen over het verrichte onderzoek. Daarnaast vormen de bijlagen een door de opdrachtgever en derden te gebruiken documentatiebron.

Bijlage I Verslagen van interviews met beleidsmedewerkers gemeenten

Gemeente Volendam

Wethouder drs. J.H.C.M. Tol (portefeuille Financiën, Onderwijs & Economische Zaken)
4 september 2003

De beroepsvisserij in Volendam bestaat uit 16 vergunninghouders die met 11 schepen op het IJsselmeer actief zijn. De indirecte werkgelegenheid in de beroepsvisserij bestaat uit circa 4 visverwerkende bedrijven, 18 groothandels, 4 rokerijen, 40 detailhandels (viswinkels en -karren) en 1 visafslag. In totaal biedt de visserij direct en indirect werk aan 1.200 tot 1.300 Volendammers (het inwonertal van Volendam is ongeveer 21.000).

In de zomer is er in de Volendamse haven veel levendigheid als gevolg van de recreatievaart. Buiten het zomerseizoen zijn de vissersschepen van essentieel belang voor bedrijvigheid in de haven. De schepen komen dagelijks op twee verschillende tijdstippen de haven binnen om hun vangsten te lossen. Zonder de vissersschepen zal de haven van Volendam zijn waarde verliezen als toeristische trekpleister. Verder vormt de visserij de navelstreng naar bedrijven met een indirecte relatie met de visserij, zoals de visverwerkende industrie, die veel werkgelegenheid biedt. Hoewel deze bedrijven niet alleen afhankelijk zijn van de aanvoer van vis door Volendamse schepen, wordt verwacht dat zij weggaan als de vissersschepen uit Volendam verdwijnen.

Naast de bedrijvigheid in de haven zorgen de beroepsvissers en hun producten, zoals de gerookte paling, voor de uitstraling van Volendam als vissersdorp. In het verleden stond Volendam bekend om zijn klederdracht en de visserij. De klederdracht is alleen nog in het Volendams museum te vinden en de visserij is daarom zeer belangrijk. Behalve de huidige visserij levert de Stichting Zuiderzeecultuur Volendam een bijdrage aan het behoud van de cultuurhistorie van Volendam. Deze stichting beheert 3 originele houten botters, de zogenaamde kwakken, die kenmerkend zijn voor de historie van de Volendamse visserij op het IJsselmeer. Het college van B&W wil subsidie geven voor de restauratie en het onderhoud van de kwakken. De gemeenteraad beslist daarover op 6 november 2003. Ook wil het college participeren in de aanleg van een historische scheepshelling. Elk jaar wordt een Volendammerdag georganiseerd waarbij de folklore centraal staat. Op dergelijke dagen wordt er ontheffing aangevraagd, zodat op traditionele wijze (met kuilen) gevestigd kan worden met de kwakken. Afgelopen jaar zijn in de zomermaanden op donderdagmiddag en -avond voor het eerst eveneens braderieën gehouden.

De bovengenoemde activiteiten trekken veel toeristen naar Volendam. Het aantal toeristen die Volendam jaarlijks bezoeken, is geschat op 2.000.000 en de omzet is aan het einde van de jaren 90 geraamd op ruim €25.000.000,- per jaar (een ruwe schatting van de directe inkomsten uit de visserij bedraagt €2.300.000,-). Ongeveer 1.000 personen zijn werkzaam in de toerismebranche in Volendam, die voornamelijk bestaat uit de horeca en souvenirwinkels. De toeristen die Volendam bezoeken, zijn met name dagjesmensen en mensen die deelnemen aan excursies. De gemeente streeft ernaar de toeristen langer dan enkele uren of een dag in Volendam te houden. Hiertoe probeert Volendam te behouden wat er is en de recreatiemogelijkheden uit te breiden. Een voorbeeld van deze uitbreiding vormt de aanleg van een nieuwe recreatiehaven.

Het beleid van de gemeente Volendam ten aanzien van de beroepsvisserij is gericht op het behoud van de IJsselmeervisserij door het scheppen van voorwaarden voor de visserij. De mogelijkheden van de gemeente zijn echter beperkt en de ontwikkeling van de beroepsvisserij op het IJsselmeer is vooral afhankelijk van het beleid van de rijksoverheid. Politici van de

gemeente proberen het rijksbeleid te beïnvloeden door te lobbyen bij partijgenoten in Den Haag. Daarnaast kunnen de gemeente en beroepsvissers invloed uitoefenen op het rijksbeleid door het actief bijwonen van bijeenkomsten over de visserij op het IJsselmeer. Recentelijk zijn er drie van dergelijke bijeenkomsten georganiseerd door LASER (LNV) met als doel informeren en discussiëren. Op de agenda van de eerste bijeenkomst stonden onder andere de intrek van glasaal, de toename van het aantal aalscholvers en de invloed daarvan op de visstand en de relatie tussen sport- en beroepsvissers. In de ogen van de beroepsvissers worden sportvissers op allerlei manieren beschermd, wat ten koste gaat van beroepsvissers. Op de tweede bijeenkomst kwamen maatregelen aan de orde om de visstand te beschermen, andere vismethoden om vogels te beschermen, het uitbreiden van het aantal ligdagen en het beperken van merkjes. De bijeenkomsten werden bijgewoond door vertegenwoordigers van LNV, van de vogelbescherming en van de IJsselmeergemeenten en door biologen en beroepsvissers.

Het IJsselmeer biedt voldoende mogelijkheden voor het huidige aantal vergunningen (beroepsvissers). Het beleid van LNV wordt echter als beperkend gezien voor de beroepsvisserij. De laatste jaren moesten de beroepsvissers verschillende keren merkjes (maat voor aantal vangtuigen) inleveren, waar zij geen of nauwelijks compensatie voor kregen. In de ogen van de beroepsvissers onderneemt LNV pogingen de visstand te beperken door het verlenen van vergunningen voor de vangst van glasaal en het niet terugdringen van het aantal aalscholvers. Dit zal resulteren in een koude sanering van de beroepsvissers. Met name de Koers Verlegd (VW, 2002) wordt als doodsteek voor de beroepsvisserij gezien. In dit kabinetsbesluit wordt voorgesteld: moerasachtige zones voor vogels aan te leggen op belangrijke paaigebieden voor vissen (1.582 ha ten behoeve van broedplaatsen), merkjes in te leveren zonder compensatie en de vangst van vogels in netten te verminderen.

Naar aanleiding van het beleid van LNV en de recente ontwikkelingen zijn op initiatief van wethouder Tol twee bijeenkomsten georganiseerd met vertegenwoordigers van IJsselmeergemeenten, beroepsvissers en Johan Nooitgedagt van de Vissersbond PO IJsselmeer. Doel van deze bijeenkomsten was vast te stellen hoe de beroepsvisserij op het IJsselmeer behouden kan blijven en wat daarvoor moet gebeuren. De zorg van Volendam voor de toekomst van de beroepsvisserij op het IJsselmeer wordt gedeeld door de andere gemeenten en is in de bijeenkomst kenbaar gemaakt aan de Vissersbond PO IJsselmeer. Als voorwaarde voor het behoud van de beroepsvisserij wordt bijsturing van het beleid van LNV gezien. De beroepsvissers moeten gevrijwaard blijven van maatregelen waardoor zij langer moeten liggen of hun merkjes moeten inleveren en LNV moet zorgen voor meer glasaalintrek en minder invloed van aalscholvers. Verder zijn de gemeenten van mening dat de rijksoverheid geen activiteiten moet ontplooiën op het IJsselmeer. Een concreet voorbeeld van een ongewenste activiteit is het aanleggen van moerasplaatsen op belangrijke paaigebieden voor vissen. In de bijeenkomsten die LNV heeft georganiseerd, zijn deze punten meegedeeld aan LNV. Daarnaast dient de Vissersbond PO IJsselmeer als belangenbehartiger van de beroepsvissers de bovenstaande punten bij LNV onder de aandacht te brengen.

Behalve het beleid van LNV ziet de gemeente Volendam nog een aantal bedreigingen voor de beroepsvisserij op het IJsselmeer. De hoeveelheid aalscholvers neemt toe en daarmee ook hun wegvraat van commercieel interessante vis. De intrek van glasaal wordt steeds minder, wat resulteert in een afname van de aalstand. De helderheid van het water neemt toe, wat kan leiden tot een verschuiving van de visstand en een afname van commercieel interessante soorten, zoals snoekbaars. De vogelbescherming en andere partijen doen pogingen om de visserij-inspanning terug te brengen om zo de bijvangst van vogels te beperken. De bijvangst aan vogels is echter veel lager dan gedacht wordt en staat in geen verhouding tot bijvoorbeeld het aantal vogels dat rond het IJsselmeer sterft als gevolg van het verkeer. Eisen die aan vis gesteld worden en gaan worden inzake toegestane gehalten dioxinen en andere ver-

ontreinigingen worden niet als een probleem gezien. Uit recent onderzoek van TNO is gebleken dat de vis uit het IJsselmeer ruimschoots aan de huidige normen voldoet. Om in te springen op de bedreigingen kunnen de visserijbedrijven hun activiteiten uitbreiden, zodat zij niet alleen van de vangst afhankelijk zijn. Eén Volendams bedrijf voert sinds kort de hele keten uit van vangst, verwerking tot verkoop van vis. Een dergelijke uitbreiding is alleen mogelijk voor grote bedrijven, die verzekerd zijn van een voldoende en constante aanvoer van vis. Een ander alternatief om de bedreigingen het hoofd te bieden, is omschakelen naar een andere bedrijfsactiviteit, zoals het verzorgen van excursies voor sportvissers. Gezien de investeringen die de vissers in hun schepen hebben gedaan, is een dergelijke omschakeling alleen mogelijk als zij voldoende inkomsten genereren voor de afbetaling.

Gemeente Woudrichem

De heer S. Hoeksema (Beleidsmedewerker kunst & cultuur en toerisme & recreatie)
17 september 2003

De huidige gemeente Woudrichem is in 1973 ontstaan, toen de gemeenten Almkerk, Andel, Giessen, Rijswijk en Woudrichem werden samengevoegd. De gemeente Woudrichem is aangesloten bij de vereniging van Nederlandse Vestingsteden en heeft ongeveer 14.500 inwoners. De visserij, die met name gericht was op zalm, zorgde vanaf de Middeleeuwen voor werkgelegenheid en was in de 19e en het begin van de 20e eeuw de drijfveer waarop de Woudrichemse economie dreef. Pas in de jaren vijftig van de vorige eeuw verloor de visserij aan betekenis als gevolg van de afname van de zalmstand. Momenteel zijn nog slechts drie Woudrichemse beroepsvissers actief, die ook buiten de gemeentegrenzen vissen. Economisch gezien speelt de beroepsvisserij geen rol van betekenis meer.

De vijf kernen die in 1973 zijn samengevoegd tot Woudrichem hadden alle een zalm in het gemeentewapen. De zalmvisserij vormt een belangrijk onderdeel van de cultuurhistorie van Woudrichem en de gemeente wil dit cultureel erfgoed bewaren. De coöperatieve visafslag, die niet meer wordt gebruikt voor het verhandelen van vis, wordt in stand gehouden, zodat Woudrichem zijn visrechten¹ kan behouden. Daarnaast worden visserijdagen, monumentendagen en festivalweekends met de visbakdagen² georganiseerd. In 1998 is de historische haven geopend, waarin alleen bewoonde, historische schepen liggen. Met behulp van Europese subsidie is de haven op basis van plattegronden en tekeningen uit 1650 uitgegraven en ingericht met oude materialen uit andere havens. Ook voor de bouw van een historische, drijvende scheepswerf, die waarschijnlijk in 2004 wordt afgerond, is Europese subsidie verleend. In het Visserijmuseum is de historie van de zalmvisserij in Woudrichem vastgelegd. Verder dragen verschillende verenigingen en stichtingen bij aan het behoud en de ontwikkeling van de cultuurhistorie van Woudrichem. Zo heeft de Vereniging tot Behoud van de Zalmschouw als doel de historische boten voor de visserij op zalm in stand te houden, organiseert de Stichting de Oude Vissershaven de visserijdagen en beheert de Stichting Janus het buitenmuseum in de historische haven.

De gemeente wil de vestingstad leefbaar maken en aantrekkelijker maken voor het midden- en kleinbedrijf. Door de cultuurhistorie van Woudrichem te behouden en uit te bouwen wordt de toeristische en recreatieve aantrekkingskracht van de gemeente verhoogd. De cultuurhisto-

¹ De inwoners van Woudrichem hebben van oudsher het recht om op grote gedeelten van de Maas en de Merwede te vissen. Dit visrecht was op 3 juni 1362 door de landsheer aan het gewone volk verstrekt. In 1909 werd de Coöperatieve Visscherijvereniging De Hoop opgericht die tot op heden het visrecht beheert. Inwoners kunnen het visrecht verkrijgen door lid te worden van de vereniging.

² Landelijke wedstrijden visbakken.

rische waarde van de visserij moet samen met de vestingwerken mensen naar de gemeente trekken. De realisatie van deze doelstelling is afhankelijk van de politieke partijen in de coalitie van de gemeenteraad en de inzet van de bevolking van Woudrichem. Politieke partijen moeten zich hard maken voor het behoud en de ontwikkeling van de cultuurhistorie. Inwoners kunnen daaraan bijdragen door initiatieven aan te dragen en zich in te zetten voor bijvoorbeeld de eerder genoemde stichtingen. Het is van belang dat deze inspanningen in de komende 10 tot 15 jaar een duidelijk economisch rendement opleveren voor de vestingstad en streek. Als dit niet gebeurt, wordt Woudrichem vermoedelijk een slaapstad en verdwijnt de cultuurhistorie.

De cultuurhistorie van Woudrichem heeft als voornaamste basis de zalmvisserij. De beroepsvisserij speelt echter geen rol bij het behoud en de ontwikkeling van de cultuurhistorische waarde. Vroeger werd op zalm gevestigd, maar deze soort is uit de Merwede en Waal verdwenen en deze rivieren zijn verworpen tot een drukke scheepvaartroute, waardoor zij niet meer geschikt zijn voor de historische visserij. De doelstellingen van Woudrichem op het gebied van behoud en ontwikkeling van de cultuurhistorie bieden daarmee in de ogen van de gemeente geen perspectieven voor de beroepsvisserij. Ten aanzien van de beroepsvisserij zelf heeft de gemeente geen specifiek beleid.

Bijlage II Vragen en resultaten van enquête IJsselmeer- gemeenten

Per e-mail is een enquête uitgezet bij een viertal visserijgemeenten in het IJsselmeergebied, te weten: Enkhuizen, Urk, Nijefurd en Wunseradiel. Respons op deze enquête is ontvangen van vertegenwoordigers van de gemeenten Enkhuizen en Urk. Onderstaand wordt de respons van deze gemeenten gegeven.

Urk

1. Uit hoeveel inwoners bestaat de gemeente Urk?
Per 1 januari 2004 telt Urk 17.038 inwoners.
2. Wat is de omvang van de beroepsbinnenvisserij op het IJsselmeer in Urk?
Hoeveel beroepsvisserijbedrijven?
10 à 12

Uit hoeveel schepen bestaat de visserijvloot?
13 à 14

Hoeveel personen zijn werkzaam in de visserij?
Ongeveer 50.
3. Welke vormen van indirecte werkgelegenheid (visafslag, visverwerkende industrie, vishandel etc.) zijn er in Urk? Kunt u een inschatting maken van de werkgelegenheid?
De omvang van deze indirecte werkgelegenheid is 20 à 25 (deels seizoengebonden).
4. Hoe draagt de huidige beroepsbinnenvisserij bij aan de cultuurhistorische uitstraling van Urk?
Urk = Vis en Urk is van oudsher verbonden met het water. Met de aanwezigheid van de schepen in de haven wordt de verbondenheid met de visserij geaccentueerd. Zeker sinds de Noordzeevissersvloot nog nauwelijks in de haven komt. Het lossen van de IJsselmeer-vis is een bezienswaardigheid voor de toeristen en inwoners van Urk. Het doet denken aan vroeger tijden, toen ook de Noordzeevisafslag nog op de haven stond. De beroepsbinnenvisserij zorgt voor activiteit in het havengebied en geeft Urk daarmee een uniek karakter ten opzichte van andere plaatsen aan het IJsselmeer.
5. Welke activiteiten onderneemt Urk om de cultuurhistorische uitstraling te behouden en te ontwikkelen?
Wij investeren in de IJsselmeervisafslag Urk. Daarnaast doen wij alles om de IJsselmeervisserij op Urk te concentreren. Ook schepen uit andere kustplaatsen willen wij graag op Urk hebben. Niet alleen om te lossen aan de afslag, maar ook als ligplaats.
6. Wat is de recreatieve/toeristische waarde van de beroepsbinnenvisserij op het IJsselmeer voor Urk? Hoeveel toeristen en recreanten bezoeken Urk jaarlijks?
Wij rekenen met zo'n 200.000 à 250.000 dagtoeristen. Daarvan komen zo'n 50.000 bezoekers via de watersport. De rest is dagtoerisme per auto of touringcar.

Hoeveel werkgelegenheid is hiermee gemoeid?

Dit is niet te zeggen!

Hoeveel wordt door de toeristen en recreanten omgezet?

Weten we niet. In 1998 is er een onderzoek geweest waarbij gecalculeerd is dat iedere toerist ongeveer 7 gulden besteedde.

Wat voor rol speelt de beroepsvisserij in de aantrekkingskracht van Urk op toeristen en recreanten?

Is heel belangrijk. Het is een integraal onderdeel van ons imago.

Urk = Vis. Met de aanwezigheid van de vissersvloot wordt dat beeld ook waargemaakt

7. Wat is het beleid van Urk ten aanzien van de beroepsvisserij op het IJsselmeer (Welke activiteiten worden ondernomen om deze sector te ondersteunen?)
- Wij ondersteunen de sector waar mogelijk. Niet alleen in het tekort van de exploitatie van de IJsselmeervisafslag maar ook in de beleidsmatige sfeer.
- Lobby richting het ministerie in Den Haag, etc. Urk wil het Visserijcentrum van het IJsselmeergebied zijn. Daarbij is het onze ambitie om alle aanvoer van vis via onze afslag te laten verlopen. In de lobby richting Den Haag vechten wij voor het behoud van een visserijfunctie op het IJsselmeer.

Enkhuizen

1. Uit hoeveel inwoners bestaat uw gemeente?
17.500
2. Wat is de omvang van de beroepsbinnenvisserij op het IJsselmeer in uw gemeente (Hoeveel beroepsvisserijbedrijven? Uit hoeveel schepen bestaat de visserijvloot? Hoeveel personen zijn werkzaam in de visserij?
4 beroepsvisserijbedrijven, 4 schepen, 12 personen
3. Welke vormen van indirecte werkgelegenheid (visafslag, visverwerkende industrie, vishandel etc.) zijn er in uw gemeente? Kunt u een inschatting maken van de omvang van deze indirecte werkgelegenheid?
1 visafslag, 3 visverwerkende bedrijven en 3 vishandelaren. Inschatting indirecte werkgelegenheid in relatie tot de beroepsvisserij: beperkte omvang van ca. 12 personen. Visverwerkende bedrijven verwerken veel kweekvis en vis uit Oost-Europa.
4. Hoe draagt de huidige beroepsbinnenvisserij bij aan de cultuurhistorische uitstraling van uw gemeente?
Bijdrage door ligplaatsen in de haven en gebruik visafslag, ophangen netten etc.: de zichtbare aanwezigheid in een historische stad.
5. Welke activiteiten onderneemt de gemeente om de cultuurhistorische uitstraling te behouden en te ontwikkelen?
Door de visafslag open te stellen/te houden, de vissers gelegenheid te bieden tot aanbod in de thuishaven en het geven van havenfaciliteiten. Het beleid is gericht op behoud van deze faciliteiten en niet op ontwikkeling.

6. Wat is de recreatieve/toeristische waarde van de beroepsbinnenvisserij op het IJsselmeer? Hoeveel toeristen en recreanten bezoeken uw gemeente jaarlijks? Hoeveel werkgelegenheid is hiermee gemoeid? Hoeveel wordt door de toeristen en recreanten omgezet? Wat voor rol speelt de beroepsvisserij in de aantrekkingskracht van uw gemeente op toeristen en recreanten?
Er komen 1.000.000 toeristen/recreanten per jaar. Cijfers over werkgelegenheid bij horeca, middenstand, musea, (jacht)havens, attracties e.d. zijn niet beschikbaar. Rol van visserij is een bijproduct waar men als toerist blij mee wordt verrast.
7. Wat is het beleid van de gemeente ten aanzien van de beroepsvisserij op het IJsselmeer (Welke activiteiten worden ondernomen om deze sector te ondersteunen)?
Het beleid wordt ontwikkeld in overleg met de vereniging Zuiderzeegemeenten. Beleid is niet gericht op financiële ondersteuning van de vissers, wel op het bieden van faciliteiten.

Bijlage III Rapportage van gesprekken over thema 2: effecten van huidig overheidsbeleid op binnenvisserij

Voor thema 2 zijn gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van:

- Directie Visserij van het Ministerie van LNV
- Directie Oost van het Ministerie van LNV
- Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling (RIZA)
- Rijkswaterstaat Directie IJsselmeergebied
- Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
- Hoogheemraadschap van Delfland

Onderstaand wordt een impressie gegeven van de gesprekken. Hierbij wordt achtereenvolgens ingegaan op het beleid, de gevolgen van de Europese richtlijnen, kansen & bedreigingen en de toekomst voor de beroepsvisserij. Onder beleid wordt ook aandacht besteed aan lokaal beleid waarvoor informatie is verzameld in twee gesprekken voor thema 1 (= huidige maatschappelijke waarde van de binnenvisserij) is.

Beleid

De belangrijkste voornemens van het visserijbeleid zijn door LNV in 1999 vastgelegd in de kadernota Beleidsbesluit Binnenvisserij. De inhoud van het besluit is voornamelijk afgestemd op de beroepsvisserij en roept wrijving op bij de sportvisserij. Daarnaast bevat het besluit een aantal tegenstellingen en is de complexiteit van de visrechtensituatie niet voorzien. Door bovenstaande factoren heeft het besluit nooit geleid tot de ontwikkelingen die LNV voor ogen had. Het besluit heeft wel processen op gang gebracht en gestimuleerd, zoals de oprichting van visstandbeheercommissies, de benutting van schubvis door beroepsvisserij, de aanpak van de stroperij en de professionalisering van de beroepsvisserij. Het beleidsbesluit heeft geen invloed gehad op de ontwikkelingen van de beroepsvisserij op het IJsselmeer. De Regeling IJsselmeer uit 1996 is hiervoor bepalend geweest.

De directie Visserij van LNV heeft direct sturing op de beroepsvisserij door bijvoorbeeld de uitgifte van vergunningen, maar de betrokkenheid van andere directies neemt toe. Dit is bijvoorbeeld zichtbaar bij de directie Natuur die steeds vaker ontheffingen verleent in het kader van de Flora- en Faunawet.

Bij de regionale directies Zuidwest en Oost van LNV wordt de laatste jaren geen prioriteit meer gegeven aan de beroepsbinnenvisserij. De directie Oost heeft geen beleid ten aanzien van de beroepsvisserij, maar de beroepsvisserij wordt wel meegenomen als aspect in integrale projecten. Op het gebied van de beroepsvisserij hebben de regionale directies geen regulier contact met elkaar of met de centrale directie.

V&W heeft geen specifiek beleid voor de beroepsvisserij. Ten behoeve van het opstellen van de Vierde nota waterhuishouding heeft V&W een onderzoek laten uitvoeren naar de historie, huidige situatie en toekomst van de beroepsbinnenvisserij. De resultaten van dit onderzoek zijn echter niet of nauwelijks verwerkt in de beleidsstukken van V&W. Gezien de recente en verwachte bezuinigingen zal V&W in zijn beleid waarschijnlijk weinig tot geen aandacht aan de beroepsvisserij gaan besteden.

Visserij en visserijbeleid behoren niet tot de kerntaken van Rijkswaterstaat. De Directie IJsselmeergebied van Rijkswaterstaat (RDIJ) heeft dan ook geen beleid ten aanzien van de beroepsvisserij, maar is uitvoerder van regeringsbesluiten van V&W en LNV. In 2002 is de Integrale visie IJsselmeergebied 2030 'De Koers Verlegd' opgesteld door LNV, V&W, VROM en de betrokken provincies. In dit kabinetsbesluit is de visie van RDIJ vastgelegd. In deze

visie is een belangrijke rol voor de IJsselmeervisserij weggelegd en wordt de beroepsvisserij benoemd als een cultuurhistorische kernkwaliteit van het IJsselmeergebied.

Het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HNoorderkwartier) en het Hoogheemraadschap van Delfland (Delfland) hebben ten aanzien van de visserij weinig beleid vastgelegd. De activiteiten van de hoogheemraadschappen op het gebied van de beroepsvisserij zijn gericht op de beroepsvissers die voor hun inkomsten afhankelijk zijn van de visserij. Zowel HNoorderkwartier als Delfland heeft weinig contact met de beroepsvissers, waarvoor de opbrengsten uit de visserij slechts neveninkomsten vormen.

Bij beide hoogheemraadschappen is de aandacht voor de visserij vooral afhankelijk van de inspanningen van één persoon. Als deze persoon wegvalt, zullen de activiteiten op het gebied van de visserij sterk afnemen. HNoorderkwartier is van mening dat beroepsvissers op het water horen, maar heeft geen beleid op het gebied van de beroepsvisserij vastgelegd. HNoorderkwartier heeft wel enkele ongeschreven regels, die ten aanzien van beroepsvissers gehanteerd worden. Zo moet bijvoorbeeld de plaatselijke beroepsvisser ingeschakeld worden als HNoorderkwartier opdracht verleent voor een visstandbemonstering. Delfland geeft vorm aan integraal visstandbeheer met de oprichting van een visstandbeheercommissie en het opstellen van een visstandbeheerplan. Delfland heeft in het waterbeheerplan vastgelegd dat beroepsvissers ingezet worden voor het uitvoeren van visstandbemonsteringen en afvissingen.

De visrechtgebende is in Nederland verantwoordelijk voor het visstandbeheer. Het recht op het uitzetten en onttrekken van vis ligt daardoor bij de huurders of pachters van het visrecht in plaats van bij de waterbeheerders. De ecologen van HNoorderkwartier en Delfland willen graag bij de verhuur of verpachting van visrechten voorwaarden stellen aan de bevinging en benutting. In de praktijk lukt dit niet omdat de waterbeheerders verplicht zijn bestaande overeenkomsten aan het einde van de looptijd te verlengen.

Voor thema 1 is gesproken met vertegenwoordigers van de gemeenten Volendam-Edam en Woudrichem. In Volendam wordt verwacht dat als de vissersschepen verdwijnen, de haven zijn waarde verliest als toeristische trekpleister en de bedrijven met een indirecte relatie met de visserij vertrekken. Daarom is het beleid van Volendam gericht op het behoud van de IJsselmeervisserij. De mogelijkheden van de gemeente zijn echter beperkt en de ontwikkeling van de beroepsvisserij op het IJsselmeer is vooral afhankelijk van het beleid van de rijksoverheid. In Woudrichem speelt de beroepsvisserij economisch gezien geen rol van betekenis meer. De zalmvisserij vormt een belangrijk onderdeel van de cultuurhistorie en de gemeente wil dit cultureel erfgoed uitbouwen. Beroepsvissers spelen hierbij geen rol en ten aanzien van de beroepsvisserij heeft de gemeente geen specifiek beleid.

Europese richtlijnen

Nederland heeft de Vogel- en Habitatrichtlijn en de Kaderrichtlijn Water onderschreven en is aan deze richtlijnen gebonden. Dit betekent dat Nederland de activiteiten moet uitvoeren die deze richtlijnen voorschrijven en aan de verplichtingen moet voldoen die in deze richtlijnen zijn opgenomen. Onderstaand wordt eerst ingegaan op de gevolgen van de Vogel- en de Habitatrichtlijn voor de beroepsvisserij en vervolgens op de Kaderrichtlijn Water.

Vogel- en Habitatrichtlijn

Vanuit de Vogel- en Habitatrichtlijn moeten de activiteiten met een negatieve invloed op vogels en habitat worden teruggedrongen. De beroepsvisserij wordt als een versturende activiteit gezien, wat geleid heeft tot beperkingen. Voor de toekomst heeft dit tot gevolg dat de beroepsvisserij niet kan uitbreiden in gebieden waarop de richtlijnen van toepassing zijn. De Vogelrichtlijn heeft grote gevolgen voor de beroepsvisserij op het IJsselmeer. De vogelbescherming heeft met deze richtlijn gedreigd de uitgifte van visvergunningen aan te vechten bij het Europese Hof en zodoende het Convenant nettenvisserij afgedwongen. Op basis van

het convenant probeert de Vogelbescherming met de beroepsvisserij afspraken te maken over het terugringen van de bijvangst van vogels.

Voor andere wateren waar met staande netten wordt gevestigd en die onder de Vogel- en/of de Habitatrichtlijnen vallen, kan als gevolg van vogelsterfte in de toekomst ook aangedrongen worden op een afname van de visserij-inspanning. In wateren in Vogel- en/of Habitatrichtlijngebieden waar nog niet met staande netten wordt gevestigd, zal dit waarschijnlijk niet worden toegestaan.

Naast de hierboven genoemde beperkingen bieden de Vogel- en de Habitatrichtlijn ook mogelijkheden voor de beroepsvisserij. Naar analogie met weidevogelbeheer door boeren kunnen de beroepsvisserij, die dagelijks op het water zitten, bijvoorbeeld ingezet worden voor de monitoring van fauna. Hiervoor moeten de beroepsvisserij wel een bepaalde expertise bezitten die mogelijk nu nog ontbreekt.

Kaderrichtlijn Water

V&W is in Nederland verantwoordelijk voor de implementatie van de Europese Kaderrichtlijn Water. In 2004 moeten de lidstaten alle nodige wettelijke en bestuurlijke maatregelen hebben genomen om aan de kaderrichtlijn te kunnen voldoen. Pas daarna wordt duidelijk wat de invloed op het visstandbeheer is en welke partijen daar een rol in gaan spelen.

De streefbeelden die uit de kaderrichtlijn voortvloeien kunnen - net als de Vogel- en Habitatrichtlijn - leiden tot beperkingen voor de beroepsvisserij. Indirect kunnen de streefbeelden die de waterbeheerders naar aanleiding van de kaderrichtlijn moeten vaststellen, resulteren in beperkingen. De beroepsvisserij zal zich moeten richten naar deze streefbeelden, waarin de visstand een belangrijke component vormt. Als de visserij het streefbeeld voor een watersysteem negatief beïnvloedt, kan de directie Visserij van LNV bijvoorbeeld besluiten geen vergunningen meer uit te geven. Daarnaast kunnen de streefbeelden vergelijkbare gevolgen hebben als de Vogelrichtlijn voor het IJsselmeer; als een streefbeeld niet gehaald wordt vanwege de beroepsvisserij, is er een wettelijke basis om beperkingen aan de visserij-inspanning op te leggen. Op termijn zullen de Europese richtlijnen waarschijnlijk resulteren in een duurzame visstand met een daarbij passende visserij.

De kaderrichtlijn biedt ook mogelijkheden voor de beroepsvisserij, bijvoorbeeld door de monitoringsverplichting die in de richtlijn is opgenomen. Volgens de kaderrichtlijn moet in 2007 de monitoring van onder andere de visstand operationeel zijn. Gezien de hoge kosten van monitoring is het voor waterbeheerders interessant als de vangsten van de beroepsvisserij hiervoor gebruikt kunnen worden. Er zal dan wel een systematiek moeten worden opgezet om deze vangsten te verwerken tot monitoringsresultaten. Daarnaast kunnen beroepsvisserij worden ingezet om een specifieke monitoring uit te voeren. Regionale waterbeheerders hebben reeds aangegeven beroepsvisserij in te willen schakelen voor de monitoring van de visstand die voortvloeit uit de kaderrichtlijn. De monitoring van de visstand kan alleen uitgevoerd worden met toestemming van de visrechtgebende. Dit zijn meestal sport- en/of beroepsvisserij of, indien aanwezig, een visstandbeheercommissie.

Naar verwachting leiden de Europese richtlijnen en met name de kaderrichtlijn tot een verbetering van de waterkwaliteit. Er wordt een afname van de eutrofiëring voorzien, wat waarschijnlijk resulteert in helder water in grote delen van Nederland. Dit leidt tot een afname van de visbiomassa en een verschuiving naar voor de beroepsvisserij minder aantrekkelijke vissoorten, zoals snoek die de plaats inneemt van snoekbaars.

Kansen & bedreigingen

In Nederland is een aantal ontwikkelingen gaande die van invloed kunnen zijn op de beroepsvisserij. Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de ontwikkelingen die in de gesprekken aan bod zijn gekomen. Hierbij wordt aangegeven of de ontwikkelingen voor de beroepsvisserij een bedreiging vormen of juist mogelijkheden bieden.

De intrek van glasaal is de laatste jaren sterk afgenomen en hoewel de aalstand in sommige gebieden nog goed is, loopt de aalstand nationaal gezien terug, wat een bedreiging vormt voor de beroepsvisserij. De aal dreigt voor veel beroepsvisserij een te smalle basis te worden voor een levensvatbaar bedrijf, mede door de aalprijs die als gevolg van verschillende oorzaken is gedaald. In nationaal en in EG-verband worden maatregelen voorgesteld om de aalstand te bevorderen. Door de complexe oorzaken van de achteruitgang van de aalstand zijn de effecten van deze maatregelen echter niet te voorspellen. Het is onduidelijk of de aalstand gestuurd kan worden en daarom kan de beroepsvisserij zich beter ook richten op de benutting van schubvis en niet alleen investeren in de aalvisserij. Door een tegenstelling in het Beleidsbesluit Binnenvisserij kon de sportvisserij zijn veto uitspreken over de benutting van schubvis, waardoor deze ontwikkeling nog niet goed van de grond is gekomen.

In de ogen van de beroepsvisserij hebben de aalscholvers een negatieve invloed op de hoeveelheid consumptievis. Het Beleidsbesluit Binnenvisserij is gericht op het voorkomen van het ontstaan van nieuwe broedkolonies, maar geeft hiervoor te weinig instrumenten. Samen met het gebrek aan draagvlak voor de aanpak van aalscholvers bij de betrokken ambtenaren en politici heeft dit geresulteerd in weinig acties op dit vlak. De aalscholver is een beschermde vogelsoort en sturen op aantallen lijkt daarom ook in de komende jaren niet aan de orde.

Plaatselijk kan stroperij een bedreiging voor de visserij vormen. Voor de aanpak van de stroperij worden in het Beleidsbesluit Binnenvisserij middelen beschreven, maar onvoldoende handvatten om snel aan de slag te gaan. Het besluit heeft een signaal afgegeven, maar de aanpak van de stroperij onderschat. Door te weinig menskracht en middelen en een gering draagvlak bij de politiek was landelijke aanpak niet mogelijk.

V&W legt samen met LNV vispassages aan in de grote rivieren, met als doel de migratie van vis te bevorderen. Op regionaal niveau worden door de waterbeheerders migratievoorzieningen voor vis aangelegd. Verder bestaan plannen om bij bijvoorbeeld de Afsluitdijk en het Haringvliet zoet/zoutovergangen aan te brengen, maar in verband met de kosten is de uitvoering hiervan onzeker geworden. De genoemde maatregelen zullen een positieve invloed op de visstand hebben en zorgen voor betere in- en uittrekmogelijkheden voor aal, wat kan bijdragen aan een verbetering van de aalstand. Tegelijkertijd worden er echter waterkrachtcentrales aangelegd, die een bedreiging vormen voor de stroomafwaartse migratie van langere vissen, zoals de schieraal.

De rijzing van de zeespiegel en de voorziene klimaatveranderingen hebben tot verschillende ontwikkelingen geleid. Zo wordt bijvoorbeeld de aanleg van overloopgebieden voorgesteld om te anticiperen op extreme afvoeren en wordt de afvoercapaciteit van de rivieren verhoogd om de intrek van zout water tegen te gaan. De effecten van deze en andere maatregelen moeten zich nog uitkristalliseren en het is nog niet duidelijk of er nieuwe mogelijkheden voor de beroepsvisserij ontstaan.

Ontwikkelingen omtrent de voedselveiligheid van vis vormen een onzekere factor voor de beroepsvisserij. Mogelijk komen binnenkort discussies op gang over de belasting van vissen met PCB's en andere verontreinigingen en het gevaar hiervan voor de voedselveiligheid. Verwacht wordt dat de EG de komende jaren normen opstelt voor het toegestane gehalte verontreinigingen in consumptievis. Ook als deze normen niet erg streng zijn, kan dit een bedreiging vormen voor de beroepsvisserij. Gezien de trend in afname van verontreinigingen in water en waterbodem zal naar verwachting op langere termijn de voedselveiligheid van vis geen belemmering vormen.

Waarschijnlijk zal in grote delen van Nederland de nutriëntenlast afnemen en als afgeleide daarvan kan de helderheid van het water toenemen. Dit kan leiden tot een afname van de visbiomassa en een verschuiving van de visstand, wat een bedreiging voor de beroepsvisserij kan vormen.

Bij zowel de centrale als de regionale directies van LNV worden bezuinigingen doorgevoerd. De aandacht voor de beroepsvisserij bij de regionale directies zal door de bezuinigingen niet toenemen. Als gevolg van politieke, economische en maatschappelijke redenen heeft de overheid minder tijd en ruimte voor de beroepsvisserij, laat de centrale directie van LNV de beroepsvisserij steeds meer los en vindt zij dat de sector zelf meer verantwoordelijkheid moet nemen. De bedreiging bestaat dat de beroepsvisserij vervalt van een sector die door LNV wordt ondersteund, in een activiteit die gezien wordt als een bedreiging voor de natuur. Zoals aangegeven, zal V&W door de voorziene bezuinigingen waarschijnlijk weinig tot geen aandacht aan de beroepsvisserij gaan besteden. Ook voor regionale directies van Rijkswaterstaat zullen de bezuinigingen van grote invloed zijn op de mate waarin de beroepsvisserij als taak wordt opgepakt of afgestoten.

In verband met de landelijke afname van de aalstand wordt de beroepsvissers aangeraden naast de visserij andere activiteiten te ontplooiën om hun bestaansbasis te verbreden. Hierbij wordt onder andere gedacht aan monitoring van de visstand waarvoor de Europese Kaderrichtlijn Water goede mogelijkheden biedt. Ook kunnen beroepsvissers worden ingezet voor monitoring van vogels, beschoeiingen en dijken. De beroepsvissers zitten dagelijks op het water en kunnen daar allerlei zaken signaleren die van belang zijn voor beleidsmakers en beheerders. Voor de genoemde vormen van monitoring worden eisen gesteld aan de professionaliteit en deskundigheid van de beroepsvissers. Mogelijk moet de beroepsvisserij op dit vlak ondersteund worden. Daarnaast is het van belang dat er een goede verstandhouding ontstaat tussen de beroepsvisserij en de behorende instanties. Hierbij moet aan beide partijen duidelijk gemaakt worden wat zij voor elkaar kunnen betekenen. Ook het begeleiden van sportvissers of het organiseren van excursies kan een mogelijkheid zijn om de bestaansbasis van beroepsvissers te verbreden. De beroepsvisserij moet dan wel zorgen dat de relatie met de sportvissers verbetert.

Toekomst

LNV voorziet op korte termijn een sanering van de beroepsvisserijbedrijven die in de marginale sfeer opereren. De grote bedrijven zullen overblijven en nog groter en professioneler worden. LNV verwacht dat ook voor het IJsselmeer de kleinere bedrijven zullen verdwijnen. Hoe de IJsselmeervisserij er op de langere termijn uit gaat zien is nog onzeker. De beroepsvisserij is enerzijds benoemd als cultuurhistorische kernkwaliteit en vanuit die gedachte kan er subsidie gegeven worden om de kleinschalige visserij op het IJsselmeer te handhaven. Anderzijds bestaat de gedachte om de huidige beroepsvissers samen te laten gaan in enkele grote bedrijven die levensvatbaar zijn. De directie Oost van LNV heeft de laatste jaren een afname van het aantal beroepsvisserijbedrijven geconstateerd en verwacht dat dit nog verder zal afnemen. Op de rivieren in deze regio is het perspectief voor de beroepsvisserij nog goed. Zowel HNoorderkwartier als Delfland zien in hun beheergebied goede perspectieven voor de beroepsvissers die voor hun levensonderhoud afhankelijk zijn van de visserij. De hoogheemraadschappen hebben weinig tot geen inzicht in de perspectieven voor de kleinschalige beroepsvisserij in hun beheergebied. In bepaalde gevallen wordt deze vorm van beroepsvisserij als onwenselijk gezien en worden de huurovereenkomsten met de betreffende beroepsvissers bij voorkeur niet verlengd.

Beroepsvissers kunnen de kans op overleven verhogen door een grotere diversiteit aan producten en diensten aan te bieden, waarbij niet alleen moet worden gedacht aan visserijgerela-

teerde activiteiten. Verder kan het onderscheidend maken van producten door bijvoorbeeld de promotie van 'natuur'-aals een bijdrage leveren aan de versterking van de sector. Zoals aangegeven, worden de bedrijven die overblijven groter en professioneler. Er zal een kleinere, sterkere sector ontstaan met perspectieven voor de langere termijn. Voorwaarden hiervoor zijn geen verdere verslechtering van de aalstand, maar bij voorkeur een verbetering, en beroepsvissers die professioneel, innovatief en creatief werken. Tijdens deze ontwikkeling zullen de bedrijven zowel individueel als sectorbreed heel veel zelf moeten doen. Daarbij moeten de beroepsvissers de relatie met de sportvissers en met de natuur- en waterbeheerders verbeteren. De beroepsvisserij moet een logische partner voor deze partijen worden.

Bijlage IV Rapportage van gesprek met LNV

Ministerie van LNV, Directie Visserij

De heer J.J. van Dijk (Beleidscoördinator Binnenvisserij en visteelt)

13 november 2003

Beleid

De belangrijkste punten uit het Beleidsbesluit Binnenvisserij zijn het opstellen en uitvoeren van visstandbeheerplannen, het instellen van visstandbeheercommissies (VBC's) en de benutting van schubvis door beroepsvissers. De realisatie van deze punten is een proces waarbij de betrokkenen een omschakeling in denkwijze moeten maken. De gestelde periode voor de uitvoering van dit proces is onderschat bij het opstellen van het beleidsbesluit.

Hoewel in het Beleidsbesluit Binnenvisserij specifiek aandacht wordt besteed aan beleid gericht op het herstel van de visstand in het IJsselmeer, heeft het betreffende beleidspunt weinig tot geen effect gehad. LNV is voor het IJsselmeer visrechtgebende en heeft als zodanig een andere verantwoordelijkheid dan voor de overige binnenwateren. Ten tijde van het opstellen van het beleidsbesluit werd erkend dat op het IJsselmeer sprake is van overbevissing. LNV zet daarom al jaren in op een beperking van de visserij-inspanning door onder andere de uitkoop en sanering van visserijbedrijven, beperking van het visseizoen en vergroting van de maaswijdten van de staande netten. Ondanks een afname van de visserij-inspanning heeft dit nog niet tot de gewenste resultaten geleid, wat mogelijk mede het gevolg is van ecologische redenen. Inmiddels is een knelpuntenanalyse opgesteld en wordt getracht samen met de vissers tot nieuw beleid te komen.

LNV heeft het Aalplan (LNV, 2002b) bij de EU onder de aandacht gebracht en heeft vervolgens bij de EU aangedrongen op maatregelen voor het herstel van de aalstand. In oktober 2003 heeft de EU een mededeling uitgebracht waarin zij aangeeft dat er een herstelplan voor de Europese aal wordt opgesteld. Vooruitlopend op het herstelplan wordt als noodmaatregel voorgesteld de schieraal de mogelijkheid te bieden om naar zee te trekken. Gezien de problematiek vindt LNV dit een logische maatregel, maar de druk wordt hiermee wel bij de landen in Noordwest-Europa gelegd. LNV vindt dat er meer moet gebeuren en denkt daarbij aan het verminderen van de vangst van glasaal in Zuid-Europa. Om binnen de EU een vuist te kunnen maken, heeft LNV steun gezocht bij andere lidstaten, zoals Duitsland, Denemarken en Zweden.

De noodmaatregel die de EU voorstelt en het nog op te stellen herstelplan voor de aal vormen op korte termijn een bedreiging voor de beroepsvisserij.

Een andere bedreiging vormt het Nederlandse natuurbeleid in de vorm van de Rode lijst zoetwatervissen. Aal staat momenteel op de Rode lijst in de hoofdcategorie bedreigd als gevoelige soort. Als de aalstand nog verder afneemt kan aal eventueel een hogere status krijgen op de Rode lijst. Dit kan resulteren in beperkingen voor de visserij op aal.

Ontwikkelingen

De Europese Kaderrichtlijn Water richt zich op het realiseren van een goede ecologische en chemische toestand van het water. Een goede chemische waterkwaliteit kan onder andere leiden tot een vermindering van de voedingsstoffen in het water. Dit kan resulteren in een verschuiving in de visstand met bijvoorbeeld een afname van de snoekbaarsstand. Dit laatste kan nadelig zijn voor de beroepsvisser.

Het beleid van het huidige kabinet is gericht op een overheid die stuurt op afstand. Hiermee samen hangen de bezuinigingen en reorganisaties bij LNV, waardoor er minder mankracht beschikbaar is voor de visserij. De beroepsvisserij beseft deze ontwikkeling nog onvoldoende en stelt zich nog erg afhankelijk van LNV op. Bij de sportvisserij is daarentegen de eigen verantwoordelijkheid verder ontwikkeld. In de huidige situatie geeft LNV het visserijbeleid een plaats in het algemene rijksbeleid en houdt daarbij rekening met andere belangen zoals natuur en de functionele rangschikking die voor bepaalde wateren is afgesproken. Als de visserij een schadelijke invloed heeft op andere belangen, kan besloten worden beperkingen aan de visserij op te leggen. Indien visserij andere belangen niet nadelig beïnvloedt, moet visserij mogelijk zijn. In het ideale geval ziet LNV de kaders voor de visserij vastgelegd in wet- of regelgeving en een overheid die kan sturen binnen deze kaders. Het visstandbeheer kan dan binnen de kaders duurzaam vormgegeven worden door een beheerscommissie, bij voorkeur door een VBC.

Sportvisserij vormt een belangrijk onderdeel van de recreatie in Nederland. Rekening houdend met de omvang van de sport- respectievelijk de beroepsvisserijsector, besteedde LNV onevenredig veel aandacht aan de beroepsvisserij. LNV zal aandacht blijven besteden aan de beroepsvisserij, maar gezien de grote omvang van de sportvisserijsector zal LNV de komende jaren wel meer aandacht aan de sportvisserij geven.

Naar verwachting zal de productie van kweekaal de komende jaren in Nederland toenemen. De prijs voor aal is al jaren min of meer stabiel en wordt voor een groot deel bepaald door de hoeveelheid aal op de wereldmarkt. Door de inflatie is de aal in feite minder waard geworden. Naast de stagnerende prijs vormt ook de teruglopende aalstand een grote bedreiging voor beroepsvissers die alleen op aal mogen vissen. Ongeacht de ontwikkeling van de aalstand in de komende jaren zal de beroepsvisserij minder aal kunnen benutten. Zoals eerder aangegeven, wil de EU een noodmaatregel afkondigen die schieraal de mogelijkheid biedt om naar zee te trekken. Dit kan leiden tot vangstbeperkingen voor de beroepsvissers (de vangst aan aal in Nederland bestaat naar schatting voor 1/3 uit schieraal). Verder zal bij eventueel herstel van de aalstand het nog jaren duren voordat de beroepsvisserij hiervan kan profiteren. Het duurt namelijk ongeveer zeven jaar voordat glasaal de wettelijke minimummaat bereikt en dus door de beroepsvisserij benut kan worden.

Toekomst

Zoals eerder aangegeven, is de prijs van aal de laatste jaren niet gestegen en is door de inflatie de aal in feite minder waard geworden. Voor de beroepsvissers die afhankelijk zijn van aal betekent dit dat zij meer moeten vangen om in hun levensonderhoud te kunnen voorzien. Meer vangen is voor de meeste vissers echter niet mogelijk met de huidige ontwikkelingen in de aalstand. Dit betekent dat levensvatbare beroepsvisserijbedrijven op aal alleen kunnen blijven bestaan als de bedrijven meer viswater krijgen of hun bedrijfsstrategie aanpassen. Hierbij kan gedacht worden aan het vissen op andere vissoorten (benutting van schubvis), het ontplooiën van andere activiteiten of het genereren van meer inkomsten uit dezelfde hoeveelheid aal. Dit laatste zou kunnen door een groter deel van de keten in eigen hand te nemen (verwerking van aal, thuisverkoop) of door de certificering van 'natuur'aal. Een dergelijke certificering moet goed onderbouwd zijn. Verder moet rekening worden gehouden met andere aalproducenten (kwekers) die er hun voordeel mee kunnen doen door bijvoorbeeld te stellen dat hun aal onder gecontroleerde omstandigheden is opgegroeid en zeker geen verontreinigingen bevat. Een andere voorwaarde voor succesvolle certificering is voldoende aanbod, zodat de consument altijd kan beschikken over gecertificeerde aal.

De benutting van schubvis is genoemd als mogelijkheid om de economische basis van de beroepsvisserij te versterken. Hoewel afspraken worden gemaakt over de benutting van schubvis, is het twijfelachtig of de beroepsvissers hier voldoende inkomsten uit kunnen genereren. De meest interessante schubvis voor benutting is snoekbaars. De snoekbaarsstand in Neder-

land lijkt echter terug te lopen. Zoals al eerder aangegeven, kunnen maatregelen vanuit de Europese Kaderrichtlijn Water leiden tot een afname van voedingsstoffen in het water en daarmee een verandering van de visstand.

Gezien het bovenstaande kan het voor het voortbestaan van beroepsvisserijbedrijven belangrijk zijn om andere activiteiten te ontplooiën. Een aantal beroepsvisserijbedrijven is hier al mee bezig en richt zich naast de visserij op consumptievis op het uitvoeren van monitoring en beheer- visserijen voor waterbeheerders en sportvisserij. Een andere manier waarop een beroepsvisser zijn inkomen kan vergroten, is het verlenen van diensten aan sportvisserij. Als voorbeeld wordt een beroepsvisser genoemd die het volledig visrecht bezit en sportvisserij op machtiging laat vissen. Voorwaarde is dan wel dat de beroepsvisser slechts een beperkt deel van de visstand benut, zodat er voor de sportvisserij een interessante visstand overblijft. Ook kan de beroepsvisser zijn expertise beschikbaar stellen aan de sportvisserij door bijvoorbeeld op te treden als gids voor sportvisserij. VBC's kunnen een rol spelen bij het uitbreiden van de activiteiten van beroepsvisserij. Een VBC vormt een goed platform om afspraken te maken over de diensten die beroepsvisserij aan sportvisserij en aan water- en natuurbeheerders kunnen aanbieden. In feite dient de moderne beroepsvisser zich te ontwikkelen tot een allround professional in de binnenvisserij. Deze professional dient voor zichzelf een goede inschatting te maken hoe hij geld kan verdienen door vis in het water te laten in plaats van vis weg te vangen.

De toekomstige ontwikkelingen in de beroepsvisserij, zoals bovenstaand geschetst, zullen plaatsgebonden zijn. De mogelijkheden voor de beroepsvisserij zijn afhankelijk van het lokale waterbeheer, de implementatie van de Europese Kaderrichtlijn Water en de mate waarin het water gestuurd kan worden (de visstand in een afgesloten plas kan bijvoorbeeld makkelijker gestuurd worden dan in een rivier).

Op grote wateren zijn er goede perspectieven voor de beroepsvisserij, maar op kleinere wateren zijn de mogelijkheden beperkt als de visserij op de huidige voet doorgaat. Naar verwachting zal het aantal beroepsvisserijbedrijven de komende jaren afnemen, omdat de inkomsten niet of nauwelijks zullen toenemen terwijl de kosten blijven stijgen. Het is echter moeilijk om hiervan een inschatting te maken, omdat er geen duidelijke definitie is van de beroepsvisser. Momenteel zijn er beroepsvisserijbedrijven die voor hun inkomen volledig afhankelijk zijn van de visserij, maar ook beroepsvisserijbedrijven die de visserij als neveninkomsten hebben of die nauwelijks inkomsten uit de visserij genereren. Ten behoeve van de professionalisering van de beroepsvisserij probeert de Combinatie van Beroepsvisserij criteria op te stellen waaraan iemand moet voldoen om zich beroepsvisser te mogen noemen.

Ondanks de genoemde onduidelijkheden wordt op korte termijn een behoorlijke sanering van de beroepsvisserij voorzien. Naar verwachting gaan jonge, goede beroepsvisserijbedrijven zich verder ontwikkelen in grotere, levensvatbare bedrijven. Deze bedrijven zullen ook actief zijn op andere terreinen en zijn dus niet meer alleen afhankelijk van de visserij op consumptievis. Op langere termijn blijven er waarschijnlijk 50 tot 60 levensvatbare bedrijven over. Hoewel dit meermansbedrijven zullen zijn, wordt verwacht dat er ook een sterke afname optreedt van het aantal werkzame personen in de beroepsvisserij.

Bijlage V Rapportage van gesprek met NVVS

Nederlandse Vereniging van Sportvissersfederaties

Afdeling Visserij en Visstandbeleid

De heren M. Kraal en F. Bloot.

27 januari 2004

Beleid NVVS

De NVVS heeft als doel het op nationaal en internationaal niveau behartigen van de belangen van de Nederlandse sportvisserij als vorm van recreatie. Tevens wil de NVVS bevorderen dat alle aangesloten sportvissers landelijk in zo veel mogelijk door de leden of door de verenigingen ingebracht viswater tegen redelijke kosten kunnen vissen.

De NVVS heeft geen specifiek beleid ten aanzien van de beroepsvisserij. Wel streeft de NVVS naar splitsing van de visrechten in aal- en schubvisrecht en als zodanig heeft zij te maken met beroepsvissers die het volledig visrecht bezitten. Daarnaast is de beroepsvisserij een partij in het belangenveld waarmee de NVVS te maken heeft. Hierbij kunnen de belangen van de NVVS (bevorderen van de sportvisserij) tegenstrijdig zijn aan de belangen van de beroepsvisserij.

Visstandbeheercommissies (VBC's)

De NVVS is een voorstander van VBC's en speelt sinds 1992 een voortrekkersrol bij het tot stand komen hiervan. VBC's zijn een belangrijk instrument voor het visstandbeheer en het realiseren van duurzame bevissing. Momenteel is het integrale visstand- en waterbeheer in ontwikkeling. VBC's kunnen deze ontwikkeling in een stroomversnelling brengen en zijn belangrijk voor de goede relaties tussen de partijen die hierbij betrokken zijn. In de toekomst kunnen de VBC's veel meer mogelijkheden bieden en onder andere een basis vormen voor de belangenbehartiging van de visserij.

Beroepsvissers hebben vaak een beperkte kijk op visstandbeheer en leggen het accent op de benutting van schubvis. Een aantal beroepsvissers ziet een VBC dan ook alleen als een instrument om benutting van schubvis te realiseren. Deze beroepsvissers functioneren niet goed in VBC's en traineren daarmee de ontwikkeling van de VBC's. In de ogen van de NVVS zouden de beroepsvissers in VBC's moeten nadenken over onderzoek, visstandbeheer en de monitoring van de visstand. Het Beleidsbesluit Binnenvisserij biedt de beroepsvisserij mogelijkheden hiervoor, maar dit wordt niet opgepakt.

Als beroepsvissers niet willen meewerken aan een VBC, moet deze desnoods maar functioneren zonder vertegenwoordiging van de beroepsvisserij. Visrechthebbenden horen echter in VBC's en deelname van beroepsvissers aan VBC's heeft de voorkeur. De NVVS zou graag zien dat er meer druk wordt uitgeoefend om de beroepsvisserij aan VBC's te laten deelnemen, bijvoorbeeld via vergunningen. Uitzondering vormen de zogenaamde hobbyvissers, waarvoor de opbrengsten uit de visserij slechts neveninkomsten vormen. Deze beroepsvissers voeren geen verantwoord visstandbeheer en werken niet mee aan planvorming. Bij voorkeur ziet de NVVS de hobbyvissers verdwijnen.

Benutting van schubvis

In het Beleidsbesluit Binnenvisserij is sprake van de benutting van schubvis door de beroepsvisserij met het oog op de versterking van de economische positie van de beroepsvissers. Naar mening van de NVVS is hiermee ten onrechte gesuggereerd dat de benutting van schubvis kan bijdragen aan sterkere beroepsvisserijbedrijven. Ten aanzien van de benutting van schubvis door beroepsvissers heeft de NVVS de volgende standpunten:

- benutting mag natuurlijke en evenwichtige visstand niet schaden,

- benutting mag de belangen van de hengelsport niet schaden en
- is hooguit in beperkte mate mogelijk.

Benutting van schubvis door beroepsvissers kan alleen plaatsvinden onder de volgende voorwaarden:

- de benutting is planmatig onderbouwd,
- er wordt toezicht gehouden op de benutting,
- de visstand wordt gevolgd door middel van monitoring en
- de benutting past binnen de kaders van (inter)nationaal beleid en regelgeving, zoals de Europese Kaderrichtlijn Water.

Er is een duidelijke relatie tussen de visstand van een water en de aantrekkelijkheid daarvan voor de sportvisserij en andere vormen van waterrecreatie. Daarmee zijn voor een water de inkomsten uit recreatie afhankelijk van de visserij-inspanning van de beroepsvisserij. De sportvisserijsector groeit en stelt steeds hogere eisen aan de kwaliteit van de visstand. Daarnaast daalt over het algemeen de draagkracht van de Nederlandse wateren, waardoor de visstand in omvang afneemt. Beide ontwikkelingen samen betekenen dat er vanuit het oogpunt van de sportvisserij steeds minder ruimte komt voor de benutting van schubvis. Verder wordt opgemerkt dat de sportvisserij in aantallen en economisch belang veel groter is dan de beroepsvisserij. Daarom mogen maatregelen ten behoeve van beroepsvissers niet ten koste gaan van de sportvissers.

Aal

De aalstand in Nederland staat sterk onder druk. De NVVS verwacht dat de afnemende aalstand in de vangsten van de beroepsvissers tot uiting zal komen. De beroepsvisser zal dit vermoedelijk compenseren door de visserij-inspanning op te voeren, waardoor de omvang van de vangsten nog niet zal afnemen. Hierdoor ziet de beroepsvisser nog niet in dat de aalstand afneemt. Als voorbeeld van een water waar deze situatie zich voordoet, worden de benedenrivieren genoemd. Daarbij wordt aangegeven dat de afname van de aalstand hier nog niet goed zichtbaar is, omdat de aal vanuit zee niet verder stroomopwaarts trekt en zich dus verzamelt in de benedenrivieren.

De NVVS zou graag zien dat er drastische maatregelen worden genomen om de vangst van (schier- en glas)aal te verminderen.

IJsselmeer

LNV heeft in 2003 een knelpuntenanalyse over de IJsselmeervisserij opgesteld. De NVVS ondersteunt deze analyse, maar constateert dat de afstand tussen de gesignaleerde problemen en maatregelen erg groot is. Als mogelijke maatregel wordt het terugdringen van de visserij-inspanning genoemd door een goede uitkoopregeling en het beïnvloeden van het gedrag van de beroepsvissers. Het is vastgesteld dat het terugbrengen van de visserij-inspanning kan resulteren in hogere opbrengsten. De beroepsvissers op het IJsselmeer beseffen dit echter niet of onvoldoende, waardoor de huidige, hoge visserijdruk gehandhaafd wordt.

Knelpunten voor de beroepsvisserij

De NVVS ziet de volgende knelpunten voor de beroepsvisserij:

- Afname van de draagkracht van de wateren en daarmee van de omvang van de visstand
- Toename van de sportvisserij met steeds meer en hogere (kwalitatieve) eisen
- Hogere eisen die aan de bedrijfsvoering worden gesteld
- Slechte huidige economische positie van beroepsvisserij
- Verwachte eisen ten aanzien van het welzijn van de vis
- Maatschappelijke acceptatie voor de beroepsvisserij neemt af/verdwijnt
- Bij LNV neemt de aandacht voor de beroepsvisserij af.

Eveneens stroperij, diefstal en vernieling (door zowel beroepsvissers, sportvissers als derden) vormen een probleem voor de beroepsvisserij. In Friesland probeert de georganiseerde sportvisserij dergelijke activiteiten van sportvissers tegen te gaan door registratie van aangehouden personen. Geregistreerde mensen kunnen geen lid meer worden van de georganiseerde sportvisserij in Friesland. Als dit systeem succesvol is, kan het mogelijk via de NVVS landelijk toegepast worden.

Effecten van beleid

De NVVS verwacht van het nationale beleid geen grote effecten op de beroepsvisserij. Het nationale beleid volgt echter het Europese beleid en daarvan worden negatieve gevolgen voor de beroepsvisserij voorzien. De Europese Kaderrichtlijn Water zal resulteren in een verdergaande afname van de draagkracht. Verder heeft Nederland voor de kaderrichtlijn, net als voor de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn, een inspannings- en resultaatverplichting. De visserij-inspanning van de beroepsvisserij moet worden aangepast om aan deze verplichting te kunnen voldoen. Daarnaast brengt de kaderrichtlijn de waterkwaliteit onder de aandacht van verschillende instanties en groeperingen. Hierdoor zal de natuur onder water ook en sterker in de belangstelling komen te staan van waterbeheerders en natuurorganisaties. Deze aandacht leidt naar verwachting tot een beperking van de mogelijkheden voor de beroepsvisserij. Van de andere kant zal de kaderrichtlijn resulteren in een verbetering van de waterkwaliteit met positieve effecten op de visstand en de visserij. Deze effecten zullen volgens de NVVS niet opwegen tegen de genoemde nadelige gevolgen voor de beroepsvisserij.

Ontwikkelingen die van invloed zijn op de beroepsbinnenvisserij

De volgende ontwikkelingen zijn volgens de NVVS van invloed voor de beroepsvisserij:

- De sportvisserij wordt steeds groter en stelt steeds meer eisen aan de visstand.
- Maatschappelijke ontwikkelingen laten minder ruimte over voor de beroepsvisserij. De behoefte voor watergebonden recreatie groeit en de recreanten stellen steeds meer eisen aan de waterkwaliteit. Daarnaast ontstaat er maatschappelijk gezien een steeds groter besef van het belang van de natuur onder water.
- Er zijn verschillende ecologische ontwikkelingen van invloed op de beroepsvisserij, zoals de aalstand die onder druk staat en de afnemende draagkracht van veel wateren.
- De aandacht van LNV voor de beroepsvisserij lijkt af te nemen.

Alle genoemde ontwikkelingen zullen negatieve effecten hebben op de beroepsvisserij. De NVVS verwacht geen ontwikkelingen die positief kunnen uitpakken voor de beroepsvissers.

Toekomst

De NVVS ziet in de toekomst de volgende mogelijkheden voor beroepsvissers:

- Beroepsvissers kunnen betrokken worden bij handhaving door de inzet bij de bestrijding van de stroperij. Vanwege eventuele bedreiging door stropers is het twijfelachtig of beroepsvissers dit in de praktijk op willen pakken.
- Beroepsvissers kunnen ingezet worden voor het uitvoeren van onderzoek en monitoring. Voor deze diensten kan onder andere de sportvisserij een klant van de beroepsvisser zijn.
- Door om- en bijscholing kunnen beroepsvissers hun imago verbeteren. Mogelijk kunnen de beroepsvissers gecertificeerd worden op basis van de opleiding die ze gevolgd hebben.
- De beroepsvisserij moet het lef hebben om anders te denken en innovatief te zijn. Ook als de beroepsvissers meer worden dan alleen visser, kunnen zij hun imago verbeteren en andere inkomensbronnen benutten.

De beroepsvisserij beïnvloedt de leefomgeving van miljoenen Nederlanders. Tezamen met de eerder geschetste ontwikkelingen en knelpunten verwacht de NVVS dat hierdoor het aantal beroepsvissers de komende jaren zal afnemen. Exclusief de beroepsvisserij op het IJsselmeer is er naar verwachting ruimte voor 40 tot 50 beroepsvisserijbedrijven in Nederland. Over de ontwikkelingen die op het IJsselmeer gaan plaatsvinden, kan de NVVS geen uitspraken doen.

Bijlage VI Verslagen van groepsdiscussies

1. VERSLAG VAN DE GROEPSDISCUSSIE MET LEDENRAAD VAN PO IJSSSELMEER

Het visjaar 2003

Uit de ter plekke uitgedeelde overzichten met aanvoergegevens t/m weeknummer 52 blijkt dat 2003 in totaliteit een minder jaar was dan 2002. Dit geldt met name voor de aal (- 15%), de snoekbaars (- 21%) en de spiering (- 58%). Meer aangevoerd werd er van blei (+ 51%), rode baars (+ 83%), brasem (+ 85%) en diverse vissoorten (+ 12%).

Het is vooral dramatisch dat de spiering op het IJsselmeer en het Markermeer dreigt uit te sterven. Andere vissoorten (en sommige vogels) krijgen hierdoor geen of te weinig voedsel waardoor deze vissoorten deels van honger (zullen) sterven. Dit geldt bijvoorbeeld voor de snoekbaars. De baars blijft waarschijnlijk wel bestaan. Zie voor meer informatie het rapport: 'Visbeheersplan NW Overijssel' van het bureau Witteveen + Bos.

Terugdringen van aantal aalscholvers mogelijk?

Aalscholvers zijn een last voor de totale binnenvisserij in Nederland maar bijvoorbeeld ook in Duitsland. Alle aanwezigen willen dat het aantal aalscholvers wordt teruggedrongen naar het niveau van vroeger. Over hoeveel aal een aalscholver eet, zijn verschillende getallen in rapporten te vinden. Op deze avond wordt 1 kg/3 pond per dag genoemd. In 2002 is er een onderzoek van het RIZA geweest naar de aalconsumptie van aalscholvers. In dat rapport komt men tot veel lagere consumptiecijfers. Zijn deze cijfers juist? Maatregelen tegen de aalscholvers zijn: hun eieren rapen en een verdergaande methode, namelijk schieten op aalscholvers maar dit is verboden.

Betere bevissing op IJsselmeer mogelijk gezien invloed sluizen e.d.?

- Glasaal wordt voor de Afsluitdijk weggevangen ten behoeve van kwekerijen. Dit gebeurt volgens de IJsselmeervissers met instemming van LNV en is in het nadeel van de beroepsbinnenvissers.
- Door mindere vangsten van aal worden ook andere soorten (voorn, brasem, bot e.d.) ineens geogst, maar dan alleen als bijvangst. Deze soorten hebben te veel graten, zijn voor consumenten daarom minder interessant en brengen veel minder op dan aal. Snoekbaars en baars kunnen wel hoofdvangst zijn, maar dan zijn een betere kwaliteit en een hogere versheid noodzakelijk.
- Waarom niet wachten met vangen totdat snoekbaars groter is? Vis heeft dan grootte die consument wil. Probleem: kunnen de vissers - gelet op hun boterham - wel wachten? Bovendien kan de PO niet zeggen: dit is de minimummaat, want niet iedereen zal dit opvolgen.
- Aanwezigen vinden dat eigen producten beter vermarkt moeten worden. Met snoekbaars en baars moet toch in Nederland veel meer gedaan kunnen worden? Bijvoorbeeld als assortiment in (vis)delicatessenwinkel? Dit onderwerp komt niet aan bod wegens vele problemen die PO momenteel te behandelen heeft.
- Oost-Europa heeft onze handel in snoekbaars en baars afgepakt. We zijn te duur geworden voor het buitenland.
- Er zijn periodes waarin de handel geen belangstelling heeft voor IJsselmeersnoekbaars → een lage prijs. Soms zijn er echter hoge prijzen (door ijsvorming in Oost-Europa en door ...?) Hoe zit de prijsvorming in elkaar?
- Niet alle aanwezigen hebben veel vertrouwen in de handel: 'Een visser heeft geen invloed op de handel'; 'De handel let vooral op eigen belang (men gaat eventueel met ons label lopen)'. Handelaren zijn soms zelf visser geweest en kennen de zwakke plekken

van de vissers. Handelaren vragen soms ook - in het vraag- en aanbodspel - om soorten aal die de visser nu net niet heeft.

- Er heeft nog nooit zoveel snoekbaars in het IJsselmeer gezeten als nu het geval is. Snoekbaars heeft een lage prijs maar is goed van kwaliteit als ze maar groot (kunnen) worden. Uitstellen van vissen op snoekbaars: ze worden groter en zwaarder en consument wil hogere prijs geven. Dit werkt dubbelop.

Aanvoer bij visafslagen

- Het vangen kost de hele dag zodat andere activiteiten aan boord moeilijk kunnen worden uitgevoerd (koelen van vis, sorteren van vis).
- Nog maar één visafslag: daardoor zowel concentratie van het aanbod van de vissers als meer kopers/handelaren die er nu te weinig zijn. Kans op echte prijsvorming op afslag wordt groter (in plaats van handjeklap). Een vrachtauto zou bijvoorbeeld langs het IJsselmeer kunnen rijden en de verschillende vangsten ophalen om naar een afslag te brengen. Is dit wel rendabel?
Noot van de onderzoekers: in bloemenhandel gebeurt dit al met het zogenoemde collectieve vervoer van derden die bloemen bij individuele telers ophalen en naar veiling brengen.
- Willen vissers wel één visafslag? De meesten kiezen voor de huidige, bekende situatie.
- De vissector heeft nog weinig ervaring met andere vormen van veilen zoals elektronisch of op afstand (= op kantoor of thuis) veilen. Dit wordt aantrekkelijker als vissoorten (schubvis bijvoorbeeld) niet eerst gezien hoeven te worden alvorens ze gekocht worden. Deze vis hoeft dan ook niet op dezelfde plaats verzameld/bewaard te worden.
- Zouden de vissers tezamen niet zelf handelaar moeten worden in bijvoorbeeld een coöperatie? PO IJsselmeer is er op dit moment niet voor uitgerust om deze rol te vervullen.

Invoering van keurmerk

- Voor het meer promoten van de aal is een keurmerk van belang. Nu wordt de naam IJsselmeerpaling soms misbruikt voor paling die niet uit het IJsselmeer komt. Om dit te voorkomen moet iedere paling een waarmerk op een ijsertje in het lijf krijgen, aangevuld door een borgingssysteem met controles. In de hele keten moet de IJsselmeerpaling als oorsprongbenaming beschermd worden. Ter vergelijking: hetzelfde geldt voor Goudse kaas. Niet iedere boer mag eigen kaas immers Goudse kaas noemen.
- Onderzocht moet worden of bij export van de aal het keurmerk een rol kan spelen. De natuurlijk uit het IJsselmeer wordt ook voor een deel geëxporteerd.
- Bij het invoeren van een keurmerk worden ook vraagtekens gezet. De aanvoer en de hoge prijs zeggen op zich voldoende en maken een keurmerk overbodig. Volgens sommigen daalt de IJsselmeeraal in kwaliteit omdat de goede visgronden verdwijnen.

Wat kunnen de vissers zelf beïnvloeden?

Veel beleid wordt door anderen gemaakt. Waarom komt er geen goed waterbeleid in het Markermeer dat een zeer rijk visgebied is? De overheid laat hier verstek gaan. Doordat de vissers een beperkte beïnvloedingsruimte hebben, blijven sommige problemen als die van de aalscholvers bestaan.

Directe levering aan afnemers

- Directe leveringen zijn mogelijk omdat veilplicht eigenlijk een registratieplicht is. Vissers zouden qua afzet kunnen samenwerken en daarvoor een maatschap vormen. Dit is volgens sommige aanwezigen niet gemakkelijk, gezien de regels die er bestaan en de vergunningen die men nodig heeft. In Volendam is er een visser (Keizer van Vis in 't Skip van de Volendam 119) die zelf in vis handelt. Hij drukt ook op de afslag. Voor zijn

vis weet hij hogere prijzen te behalen. Een visser zegt: je moet kiezen tussen vissen en handelen, beide samen gaat niet.

- Sommige horecabedrijven willen bijvoorbeeld stukjes paling inkopen van dezelfde grootte en vorm (heel dikke paling wil men niet) om ze daarna in te vriezen. IJsselmeervissers kunnen dit vaak niet leveren zodat deze horecabedrijven voor kweekpaling kiezen.
- Is samen met de PO als coöperatie het benaderen van grote afnemers en het promoten van het product toch geen kans in de markt? Dit is het model van de boer in de coöperatie die de melk levert aan zijn eigen melkfabriek die weer voor de afzet zorgt.
- Sector weet onvoldoende wat consumenten willen en wat gedrag van consumenten is.

Nieuwe activiteiten voor de beroepsbinnenvisserij

- De meeste vissers geven de voorkeur aan nieuwe activiteiten als:
  - Meer met elkaar en de PO samenwerken om het beleid te beïnvloeden. Naar het gevoel van de vissers heeft de overheid in het verleden zich te vaak tegen hen gekeerd.
  - Betrokkenheid bij water- en natuurbeheer, visstandbeheer e.d. Dit levert financieel gezien niet veel op. Het is meer een vorm van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Ook veroorzaakt het meer administratie(ve lasten).

Voor toerisme als nevenactiviteit voelt men niet veel (schip is te klein, wat moet men doen met toeristen? Toerisme is statisch). Ook niet voor vishandel (is apart vak) en voor viskweek (hoge investeringen). Vangstsamenwerking gebeurt al. Bij teruglopen van het aantal personeelsleden zal men steeds meer tot vangstsamenwerking gedwongen worden.

- Meer met PO samenwerken. De PO heeft weinig bevoegdheden gezien de wijze van besluitvorming. Een taak van de PO is bijvoorbeeld het promoten van schubvis.

Duurzame visserij

Duurzame visserij is het zeker stellen van een goede visstand, juist ook op de wat langere termijn. Alle aanwezigen vinden dat dit op vrijwillige basis bereikt moet worden. Een warme sanering samen met de PO is noodzakelijk omdat 'we meer uit het water halen dan erbij komt'. De vissers zijn moe van het reorganiseren dat al bijna 10 jaar duurt (2 x50% vermindering van visserij-inspanning, geen weekend vissen meer enz.). De ruimte en omstandigheden om te vissen lopen ook steeds meer terug (minder viswater, te schoon water e.d.). Daarnaast is het al eerder genoemde probleem: waar blijft de jonge snoekbaars?

2. VERSLAG VAN DE GROEPSDISCUSSIE MET BEROEPSVISSERS OP OVERIGE BINNENWATEREN

N.B.: Belangrijk is het onderscheid tussen vissers op open water (= vissers op grote, niet afgesloten wateren w.o. rivieren) en vissers op binnenwateren (alle water achter dijken).

Verbeteren vangstomstandigheden

Men vindt dat het milieu is verziekt waardoor aalstand en de stand aan andere vissoorten dalen. Overheid doet weinig en weet nauwelijks dat er beroepsvissers bestaan. Door de genomen maatregelen ter verbetering van de waterkwaliteit hebben de rivieren een betere kwaliteit dan de binnenwateren. Gevolg hiervan: vissoorten die verloren geacht werden, komen weer terug maar je mag er niet op vissen.

Voorbeelden van te nemen milieumaatregelen zijn:

- Aanpassen spuiregime, bijvoorbeeld in het Lauwersmeer: bij de overgang van eb naar vloed zou men gedurende korte tijd het zoute water en de vis naar binnen kunnen laten.
- Visgeleiding bij waterkrachtcentrales, bijvoorbeeld in Limburg in de Maas: veel schieraal (ca. 30% per gemaal) wordt hier vermalen en visgeleidingssystemen zijn nog niet klaar.
- Aanleggen van vispassages: moet goed doordacht uitgevoerd worden, want is alleen functioneel als alle migratiebarrières op een trekroute passeerbaar zijn.
- Onderzoek naar de samenstelling van binnen- en rivierwateren is noodzakelijk. Zo zijn er stoffen in het polderwater in landbouwgebied waardoor de glasaal/aal niet meer de polders in wil trekken (vroeger trok alle vis in, nu alleen nog maar de schubvis).

In het algemeen: er is vis (schubvis) zat, maar wij mogen er niet op vissen want rechten zitten bij hengelsport.

Aalscholvers hebben helder water nodig om goed te kunnen fourageren. In de rivieren is het water gelukkig niet zo helder; aalscholverprobleem zit veel meer bij de IJsselmeervisserij en visserij op andere grote, heldere wateren.

Vergroting van de vangsten is moeilijk door de situatie met de sportvissers waarvan een aantal 'semi-beroepsvisser' is en hoge opbrengsten en inkomens genereert. De sportvissers houden ook een andere verdeling van de schubvis tegen. Een van de aanwezigen: 's winters lig ik daarom stil. Bovendien komt er hier daardoor geen VBC van de grond'

Het beleid van de rijksoverheid moet meer vertaald en gecommuniceerd worden naar de gemeenten. Veel ambtenaren zijn niet thuis op het gebied van de regelgeving van de beroepsvisserij. Hoe dan optreden tegen stropers en het stelen van fuiken? De derving voor een visser kan al gauw €5.000 à €10.000 zijn.

Gunstig toekomstperspectief voor sector als:

- waterkwaliteit beter wordt;
- rechten (schubvis) worden teruggegeven.

Verbetering van de afzet

Vissers die over veel viswater beschikken of over meerdere wateren zetten kleine aal vaak tijdelijk weer uit in de eigen binnenwateren. Een goede visser is de hele dag voornamelijk met vissen bezig. Voor een eenmansbedrijf is het tevens roken van de aal te arbeidsintensief.

Men erkent dat IJsselmeerpaling voor velen buiten de sector een begrip is. Toch zijn streekproducten geen onbekend verschijnsel. Zo heeft een visser Maaspaling op het label staan. Nagedacht zou kunnen worden over een nationaal ECO-label voor wild gevangen scharrelaal buiten het IJsselmeer in de strijd tegen de kweekaal.

Een visserijbedrijf dat ook exporteert, heeft voor de eigen export van snoekbaars een kwaliteitslabel. Dit label wordt alleen gebruikt voor de snoekbaarzen die aan bepaalde hoge kwaliteitseisen voldoen. De Nederlandse snoekbaars staat wereldwijd hoog aangeschreven. Op versmarkten in Parijs liggen snoekbaarzen en andere vissoorten uit de hele wereld met eigen labels en de koks kunnen daaruit op deze manier gemakkelijk kiezen. Een naam (van een beroepsvisserijbedrijf) zou ook gebruikt kunnen worden als kwaliteitslabel voor pootvis (vis die door sportvissers wordt gekocht om uit te zetten).

Landelijke promotie voor snoekbaars door Nederlands Visbureau: dit is lastig want Nederland is geen zoetwatervisconsumptieland. Allochtonen eten wel veel zoetwatervissoorten. Bovendien bestaat het risico dat ten tijde van de promotie er te weinig vis beschikbaar is. Promotie voor vis via radiocommercials o.m. is er wel geweest. De sector/vissers moesten toen zelf geld op tafel leggen en erin investeren (budget €20.000).

Activiteiten waarin de beroepsbinnenvissers willen investeren

Vis kweken en in het toerisme gaan worden over het algemeen niet interessant gevonden. Het hoogst scoren activiteiten als:

- Betrokken worden bij water- en natuurbeheer, visstandbeheer, bemonsteringen, afvisingen, monitoringen en onderzoek. Men hoopt hiermee de omstandigheden te kunnen verbeteren en daardoor meer aal te vangen. Doordat het spuiregime centraal geregeld wordt, kan een lokale sluiswachter bijvoorbeeld niet meer het spuibeleid aanpassen om de visintrek te bevorderen. Door de betrokkenheid bij het waterbeheer kan de beroepsvisserij het spuibeleid mogelijk weer beïnvloeden. Verder wordt gerefereerd aan de verdeling van vroeger, nu moet de verdeling binnen de VBC's worden opgelost.
- Met elkaar als beroepsgroep optreden om beleid van de overheid te beïnvloeden. Overheid is niet deskundig en weet weinig. Men passeert ons als binnenvissers en geloof ons vaak niet. Het is de omgekeerde wereld: in plaats van dat de overheid ons helpt, moeten wij de overheid voorlichten!

Ook wordt opgemerkt dat het vissen de beroepsvissers 'in het hart zit'. Een aantal vissers wil alleen maar vissen en zich niet op andere activiteiten richten, omdat dan de eigenlijke activiteit (vissen) verloren gaat.

VBC's

Er zitten te weinig beroepsvissers in VBC's en ze hebben te weinig rechten. Een visser met heel veel viswater moet in 3 à 4 VBC's gaan zitten. Een van de vissers: wij zijn eigenaar van de visrechten en hebben geen invloed te duchten van een VBC.

Over de VBC's is men over het algemeen negatief, met uitspraken als:

- Het is een papierwinkel; er komt niets uit.
- Het overleg tussen de Noordhollandse Bond van Beroepsvissers en de VBC komt niet tot stand.
- De sportvissers verdringen ons in de VBC's.
- Aan de verdeling van het vangen van (schub)vis tussen sport- en beroepsvissers kom je in de VBC's nooit toe wegens oud zeer tussen sport- en beroepsvissers.
- VBC's kunnen het beste functioneren door ze op te heffen!!

Er is één visser erg positief over de VBC waarin hij zit. In VBC krijg je contact met waterbeheerders, hoor je wat ze willen en kun je suggesties geven. Ook vragen hengelsporters je om advies enz. Tot nu toe is bereikt dat er een richtlijn is voor het uitzetten van vis en dat een beter bagger- en maaibeleid wordt gevoerd.

Er kunnen verschillen tussen VBC's zijn gezien het onderscheid riviervissers en binnenwatervissers (= vissen op besloten water). Dit geldt bijvoorbeeld voor een onderwerp als baggeren en maaien.

Algemene opmerkingen:

- 2003 was een goed visjaar met ook hogere prijzen.
- Vissers vinden dat CvB en OVB informatietaak hebben t.o.v. hoogheemraadschap, waterschappen en andere (semi-)overheidsinstanties met terugkoppeling over de uitvoering van activiteiten. Dit betreft bijvoorbeeld de problemen met de waterkrachtcentrales.
- De zegenvisserij is niet de echte oplossing. Men zou eerder naar grotere maaswijdte van netten moeten.
- Parttime vissers met eigendomsrechten zouden niet automatisch beroepsvisser genoemd moeten worden. Gepleit wordt voor een splitsing van eigendomsrecht en visrecht, waardoor de eigenaar niet vanzelfsprekend mag vissen (met beroepsvistuigen) op zijn eigen water. Dit is analoog aan wat bepaald is in de jachtwet. In visakte zou kunnen worden bepaald dat beroepsvistuigen pas ingezet mogen worden bij meer dan 250 ha viswater.
- Volgens de vissers: hebben de IJsselmeervissers zelf niet de laatste spiering weggevist die o.m. als voedsel dient voor de aal?
- De controle op stropers is verbeterd, maar betere regelgeving en controle op stropende 'sportvissers' is noodzakelijk.

3. VERSLAG VAN DE GROEPSDISCUSSIE MET INSTANTIES EN OVERHEID

Kwetsbaarheid van binnenvisserij in met name de overige wateren

Er lopen momenteel drie projecten om de stroperij te verminderen, namelijk achtereenvolgens in Friesland, de Randmeren en Zuidwest Nederland. In Friesland pakken sportvissers, beroepsvissers en handhavers tezamen de kleine stroperij aan door 'foute' netten uit het water te halen. Naast de kleine stroperij is er ook de grove stroperij.

Is er geen relatie tussen de kwetsbaarheid van de sector en het (te grote) aantal beroepsvissers? Zijn er niet veel te veel kleine gelegenheids- of hobbyvissers? Deze groep vissers heeft maar een beperkte economische functie. Ook zijn ze niet georganiseerd. Voor te stellen is dat kleine vissers op een of andere manier samengaan met andere beroepsvissers. Waterbeheerders zien deze kleine vissers als de 'oren en ogen' van een bepaald watergebied. Komen er meer stropers als deze kleine vissers deels verdwijnen?

Gesteld wordt: als de sector zich meer wil professionaliseren, dienen bedrijven een minimumgrootte te hebben en ook verstand van zaken. Moeten bedrijven met 10 à 20 ha water wel een vergunning krijgen? Aan deze personen zou gevraagd moeten worden: wat ga je met het water doen? Al naar gelang het antwoord krijgt iemand dan al dan niet een vergunning. Met het geven van visrechten moet dus voorzichtig worden omgegaan. Iemand die al visrechten heeft op weinig ha water, kun je moeilijk die rechten ontnemen om deze te herverdelen. Deze kleine vissers - die zich dikwijls aangevallen voelen - hebben meestal geen economische drijfveer om te vissen en gaan daarmee door om andere redenen.

Houden overheden de versnippering binnen de sector van beroepsvissers in stand? Door het aangeven van duidelijke kaders zorgt LNV eerder voor minder versnippering. Welke functies hebben overheden in het algemeen op dit gebied? LNV is o.m. sturend op het gebied van visstandbeheer en geeft vergunningen uit voor het vissen op de rijkswateren. Van de andere kant laat men veel aan de sector zelf over, getuige bijvoorbeeld het co-management met PO IJsselmeer.

De CvB stelt aan het lidmaatschap eisen waardoor kleine beroepsvissers geen lid kunnen worden.

Het functioneren van visstandbeheerscommissies (VBC's)

Voor een VBC geldt in de eerste plaats: een duurzame visstand en daarbinnen is overleg tussen betrokken partijen (waaronder de beroeps- en sportvissers) over diverse onderwerpen mogelijk

Over VBC's wordt door beroepsvissers verschillend gedacht. Sommige vissers zien het overleg binnen een VBC als inbreuk op hun stukje water. Kortom deze vissers willen met anderen niet hierover praten. Als een beroepsvisser binnen de VBC alleen wil praten over de benutting (van de schubvis) dan valt de VBC tegen. In de VBC komen veel andere onderwerpen (en ook in een vroeger stadium) dan de benutting ter sprake. Hebben beroepsvissers overigens niet 'van hogerhand' het idee gekregen dat binnen de VBC's geogst kon worden en dat daardoor een polarisatie tussen beroeps- en sportvissers is opgetreden?

Als kernwoorden gaat het in een VBC om: kennis, kwaliteit, vertrouwen en tijd. VBC's zijn er in verschillende stadia van wording. Zo hebben niet alle VBC's een visstandbeheersplan. Het visstandbeheer moet in toenemende mate aan richtlijnen van de Nederlandse en de Europese overheid voldoen, waarbij bepaalde minimumwaarden voor de visstand worden vastgesteld waaraan voldaan moet worden. Dit vereist het opzetten van monitoringsystemen die

bijvoorbeeld (mede) de beroepsvissers kunnen uitvoeren. Beroepsvissers zouden dit soort activiteiten veel meer als een kans voor de toekomst moeten zien.

De hamvraag: Wie gaat in toekomst bepalen hoe de visstand eruit moet zien? Wie beheert? Wie adviseert? → over dit onderwerp wordt binnenkort een symposium gehouden. Er komen steeds meer spelers. Wat gebeurt er bij invoering van de Kaderrichtlijn Water?

In Noord-Holland is de VBC een overlegplatform waarbij beroepsvissers en hengelsporters een gelijke positie innemen. De kleine Noord-Hollandse vissers zijn niet aangesloten bij de Noord-Hollandse Bond van Beroepsvissers en zweven een beetje.

Momenteel loopt er een VBC-project in Friesland. Uitgangspunt is: slechts bij een bepaalde visstand kun je in een bepaalde mate oogsten. In het project worden m.n. streefbeeld en wordt de hoeveelheid vis bepaald die daarbij hoort alsmede de lengte van de (te visen) snoekbaars. In Friesland heeft men het model van een VBC1 en een VBC2. VBC1 is overleg tussen sport- en beroepsvissers; VBC2 overleg van sportvissers, beroepsvissers, waterbeheerders, natuurbeschermers e.d. Dit getrapte werken heeft alleen zin als er veel betrokken partijen zijn.

De commerciële kant van de IJsselmeervisserij

Bij het IJsselmeer gaat het - gezien de reële toekomstperspectieven - om noodgedwongen samenwerking van de beroepsvissers, want de aal verdwijnt. De vissers worden geconfronteerd met beïnvloedbare en niet-beïnvloedbare factoren zoals de oplopende watertemperatuur. Een punt blijft dat de vissers altijd anderen de schuld geven.

De vangstbeperking is niet altijd effectief geweest omdat merkjes die toch al 'op zolder' lagen, werden ingeleverd en er ook wel netten van anderen werden (bij)gekocht. Het RIVO heeft een rapport geschreven over vangstbeperking om het vangstpotentieel op te krikken, namelijk: 'De aal en aalvistuigen van het IJsselmeer', W. Dekker (C002/04 januari 2004).

De logistieke verandering (met hopelijk gunstige commerciële gevolgen), het terugbrengen van vijf visafslagen naar één visafslag zal niet automatisch plaatsvinden. De verwachting is dat men niet over en weer naar elkaars visafslag zal gaan maar dat de traditie hierbij een grote rol speelt. Het is kortom een voorstel dat niet door alle vissers wordt gedragen. De gemeente Volendam-Edam heeft niet veel over de afslag te zeggen omdat de vissers deze zelf runnen. De vissers dragen bijvoorbeeld geld af voor het onderhoud van de afslag (N.B.: op de afslag in Volendam zijn er tweemaal daags activiteiten). Ook komen er richtlijnen uit Europa: in de nabije toekomst moeten visafslagen aan Europese eisen voldoen.

Om de gevangen aal van bijvoorbeeld Volendam naar Urk te brengen is een logistiek probleem. Is wel eens gedacht aan een digitale afslag waarbij kopers op eigen locatie/bedrijf zonder het product te zien kunnen meebieden? In de bloemenbranche gebeurt dit al.

Beheer van het IJsselmeer

Een van de aanwezigen: t.a.v. het IJsselmeer moet niet gekeken worden naar het aantal vissers maar naar de hoeveelheid vis in relatie tot ecosystemen. Daarbij dient ook rekening te worden gehouden met andere functies van het IJsselmeer als o.m. drinkwatervoorzieningsbron. Wiens belangen staan primair in het IJsselmeer? Het aantal vissers dat daarbij hoort, moet de sector zelf regelen en organiseren.

Is de oplossing samenwerken voor de vissers? Samenwerken werkt grootschaligheid in de hand en leidt vervolgens tot sanering. Niet samenwerken betekent vaak dat men gaat rommelen, waardoor de viscapaciteit niet terugloopt.

Een aantal vissers wil desnoods stoppen, zeker met een gunstige uitkoopregeling. Op dit moment overlegt dhr. Bulte, ex-burgemeester van Volendam, met een aantal IJsselmeerge-meenten en andere organisaties over de waarde die zij hechten aan de instandhouding van de IJsselmeervisserij en de financiële bedragen die men daarvoor eventueel wil bestemmen. Zijn er geen andere financiers te vinden die bijvoorbeeld afzien van bepaalde plannen met het IJsselmeer en de betreffende gelden tijdelijk willen aanwenden als overbruggingskrediet voor een aantal terugtrekkende vissers? Aan een warme sanering zijn uiteraard voorwaarden verbonden alsmede controles.

Een duurzame, wendbare visserijsector komt alleen tot stand als er vertrouwen is tussen de vissers onderling, uit welke plaats zij ook komen. Daarnaast speelt dat het IJsselmeerwater verandert, hetgeen invloed heeft op de beschikbare ruimte voor de beroepsvisserij. Het zou erg positief zijn als de vissers hier eens over spraken. De verandering van het IJsselmeer betreft de nutriëntensamenstelling waardoor een beter beheer van snoekbaars, baars e.d. nodig is. Misschien kan de stand van de baars, snoekbaars e.d. wel verdubbelen als de visserij-inspanning wordt teruggebracht. Met modellen van het RIVO wordt geprobeerd om tot voorspellingen hierover te komen. De IJsselmeervisserij is echter divers en de visstand is reeds lange tijd verstoord door de visserij. Hierdoor is het moeilijk om voorspellingen te doen over veranderingen in de visstand als gevolg van het aanpassen van de visserij-inspanning.

Weten de vissers wat hen in de toekomst te wachten staat? Denk aan Kaderrichtlijn Water en de daardoor veranderende streefbeelden, de klimaatsverandering en de gevolgen daarvan voor de visstand enz. De vissers staan met de rug tegen de muur, moeten overleven en denken niet aan veranderingen van hun visomstandigheden en aan een nieuw beheersmodel voor het IJsselmeer. Men kan moeilijk verwachten dat zij in eigen vlees snijden. Regelingen van bovenaf (instellen vangstquotum, VBC voor IJsselmeer) zullen waarschijnlijk niet op de instemming van de vissers kunnen rekenen. Voortdurend heeft het IJsselmeer er andere functies bijgekregen (recreatie, zandwinning, windmolens enz.) waardoor paaigebieden verdwenen zijn en de visgebieden beperkt.

In het buitenland zijn vissers wel bereid om na te denken over de toekomst. In Nederland heeft de overheid, maar ook de Rabobank (als financier van veel vissers) een stimulerende functie op dit gebied.

Een van de aanwezigen vindt dat het beheer van het IJsselmeer niet wezenlijk verschilt van dat in andere wateren. Het IJsselmeer verschilt in een aantal aspecten: het cultuurhistorische karakter van de visserij (pre), de grote oppervlakte en de gemene weidevisserij.

Ook wordt voorgesteld: we moeten met elkaar in gesprek raken en opnieuw starten (in VBC voor IJsselmeer?). Op deze wijze kunnen we werken aan het ontstaan van onderling vertrouwen. Welk toekomstperspectief heeft het IJsselmeer? Wat gaat er veranderen?

Als er een VBC IJsselmeer komt, dienen alle betrokkenen daarin een plaats te krijgen en staan heel veel sportvissers tegenover 60 à 70 beroepsvissers.

Uiteindelijk zal de politiek de verschillende belangen t.a.v. het IJsselmeer moeten afwegen. Eigenlijk tonen alleen de Friese vissers eigen initiatief, zij het gepaard gaande met een onrealistische kostenberekening.

Bijlage VII Vragen en resultaten van Questionnaire Freshwaterfishery

Questionnaire Freshwaterfishery

The subjects of this questionnaire are the freshwater fishery and the aquaculture of eel and pike-perch in the countries that enter the European Common Market (EC) after the first of January 2004. Please motivate your answers, if possible.

Country name: .....

Present situation concerning eel

1 How many tons of eel was caught in 2001 and 2002?
2001: ..... ton   2002: .... ton

2 How many tons of eel was produced by aquaculture in 2001 and 2002?
2001: ..... ton   2002: ... ton

If your country is exporting eel please answer the next two questions other wise go to question 5

3 Which part of the total amount of eel was exported in 2001 and 2002?
2001: ..... ton   2002: ... ton

4 Which part of the exports of eel had destination 'the Netherlands' in 2001 and 2002?
2001: ..... ton   2002: ... ton

5 Is eel being imported by your country?
Yes/no
If eel is not imported in your country please skip next two questions and continue at question 9

6 How many tons of eel were imported in 2001 and 2002?
2001: ..... ton   2002: ... ton

7 How many tons were imported from the Netherlands?
2001: ..... ton   2002: ... ton

8 Which measures do you think your country will take in order to comply with the recent EC communication on eel ('Development of a Community Action Plan for the management of European Eel') and with regard to import and export of eel from and to The Netherlands?
answer:.....
.....
.....
.....
.....

Expectations for the situation after the enlargement of the EC

Exports of eel

- 9 Is your country going to export (more) eel to the EC?
Yes/No
If the answer is no please skip next questions and continue with question 15
- 10 Are there any chances for enlarging the exports of eel to the EC?
Yes/No
If the answer is no please skip next questions and continue with question 15
- 11 Do you expect that the exports of eel to the EC will grow?
Yes/No
If the answer is no please skip next questions and continue with question 15
- 12 In your opinion, what will be the possible annual growthrate of the exports of eel to the EC in the next three years (2004-2006)?
.... % annually
- 13 Do you expect that the exports of eel to the Netherlands will grow?
Yes/No
If the answer is no please skip next questions and continue with question 15
- 14 In your opinion, what will be the annual growthrate of the exports of eel to the Netherlands in the next three years (2004-2006)?
.... % annually

Imports of eel

- 15 Is your country going to import (more) eel from the EC?
Yes/No
If the answer is no please skip next questions and continue with question 21
- 16 Are there any chances of enlarging the imports of eel from the EC?
Yes/No
If the answer is no please skip next questions and continue with question 21
- 17 Do you expect that the imports from eel to the EC will grow?
Yes/No
If the answer is no please skip next questions and continue with question 21
- 18 In your opinion, what will be the annual growthrate of the imports of eel from the EC in the next three years (2004-2006)?
.... % annually
- 19 Do you expect that the import of eel from the Netherlands will grow?
Yes/No
If the answer is no please skip next questions and continue with question 21

- 20 In your opinion, what will be the annual growthrate of the imports of eel in the next three years (2004-2006)?
.... % annually

Present situation concerning pike-perch

- 21 How many tons of pike-perch was caught in 2001 and 2002?
2001: ..... ton   2002: .....ton
- 22 How many tons of pike-perch was produced by aquaculture in 2001 and 2002?
2001: ..... ton   2002: .....ton

If your country is exporting pike-perch please answer the next two questions other wise go to question 25

- 23 Which part of the total amount of pike-perch was exported in 2001 and 2002?
2001: ..... ton   2002: .....ton
- 24 Which part of the exports of pike-perch had destination the Netherlands in 2001 and 2002?
2001: ..... ton   2002: .....ton

- 25 Is pike-perch being imported by your country?
Yes /no
If pike-perch is not imported in your country please skip next two questions and continue with question 28

- 26 How many tons of pike-perch were imported in 2001 and 2002?
2001: ..... ton   2002: .....ton
- 27 How many tons were imported from the Netherlands?
2001: ..... ton   2002: .....ton

Expectations for the situation after the enlargement of the EC

Exports of pike-perch

- 28 Is your country going to export (more) pike-perch to the EC?
Yes/No
If the answer is no please skip next questions and continue with question 34
- 29 Are there any chances of of enlarging the exports of pike-perch to the EC?
Yes/No
If the answer is no please skip next questions and continue with question 34
- 30 Do you expect that the exports of pike-perch to the EC will grow?
Yes/No
If the answer is no please skip next questions and continue with question 34

- 31 In your opinion, what will be the annual growthrate of the exports of pike-perch to the EC in the next three years (2004-2006)?
.... % anually
- 32 Do you expect that the exports of pike-perch to the Netherlands will grow?
Yes/No
If the answer is no please skip next questions and continue with question 34
- 33 In your opinion, what will be the annual growthrate of the exports of pike-perch to the Netherlands in the next three years (2004-2006)?
.... % annually

Imports of pike-perch

- 34 Is your country going to import (more) pike-perch from the EC?
Yes/No
If the answer is no please skip next questions and continue with question 40
- 35 Are there any chances of of enlarging the imports of pike-perch from the EC?
Yes/No
If the answer is no please skip next questions and continue with question 40
- 36 Do you expect that the imports from pike-perch to the EC will grow?
Yes/No
If the answer is no please skip next questions and continue with question 40
- 37 In your opinion, what will be the annual growthrate of the imports of pike-perch from the EC in the next three years (2004-2006)?
.... % anually
- 38 Do you expect that the import of pike-perch from the Netherlands will grow?
Yes/No
If the answer is no please skip next questions and continue with question 40
- 39 In your opinion, what will be the annual growthrate of the imports of pike-perch in the next three years (2004-2006)?
.... % anually

Opportunities/Challenges

- 40 What should the Netherlands do to make possible /or improve exports of freshwater fish from your country to the Netherlands?
answer:.....
.....
.....
.....
.....

- 41 After enlargement of the EC which conditions must be fulfilled by the Netherlands to enlarge Dutch exports of freshwater fish to your country?
 answer:.....
 .....
 .....
 .....
- 42 Are the chances of Dutch exports of freshwater fish to you country better than the chances of the rest of the EC?
 Yes/No (in case of no go to question 42)
- 43 If yes, why?
 answer:.....
 .....
 .....
 .....
- 44 If no, why?
 answer:.....
 .....
 .....

Resultaten Questionnaire Freshwaterfishery

De enquête is verspreid onder de correspondenten van EIFAC van de nieuwe lidstaten Polen, Hongarije, Estland, Letland, Tsjechië, Slowakije en Cyprus. De adresgegevens van de correspondenten in de andere drie nieuwe lidstaten ontbraken of waren niet volledig. Van Polen, Letland, Tsjechië, Estland en Cyprus een ingevulde enquête ontvangen.

Onderstaand worden de voorlopige resultaten van de enquête gepresenteerd. Eerst wordt de omvang van de vangst en kweekproductie van aal en snoekbaars weergegeven. Daarna wordt ingegaan op de export en import van aal en snoekbaars. Cyprus speelt bijna geen rol bij zoetwatervis en is daarom niet opgenomen in de onderstaande tabellen.

Omvang van de vangst en kweek van aal en snoekbaars

Tabel 1 Omvang van de vangst en kweek van aal (in tonnen)

Land	Vangst		Kweek	
	2001	2002	2001	2002
Letland	19	10,9	-	-
Polen	263	235	0	0
Tsjechië	30	28	1	1
Estland	67	50	0	5

- *Geen gegevens beschikbaar.*

In 2002 is Estland gestart met de kweek van aal; de opbrengst van de kweek in 2003 bedroeg 15 ton.

Tabel 2 Omvang van de vangst en kweek van snoekbaars (in tonnen)

Land	Vangst		Kweek	
	2001	2002	2001	2002
Letland	58,8	75,9	-	-
Polen	162	214	0	0
Tsjechië	139	144	31	42
Estland	517	976	*	*

- Geen gegevens beschikbaar.

* Alleen een kleine hoeveelheid ten behoeve van uitzetten.

Omvang van de export van aal en snoekbaars

Tabel 3 Omvang van de export van aal (in tonnen).

Land	Totaal		Naar Nederland	
	2001	2002	2001	2002
Letland	0,003	-	-	-
Polen	-	-	-	-
Tsjechië	0,823	0,551	0	0
Estland	55-60	40-45	-	-

- Geen gegevens beschikbaar.

Na uitbreiding van de EU verwachten Letland en Tsjechië geen toename van de export van aal naar EU-landen.

Estland verwacht dat na de uitbreiding van de EU de export van aal naar EU-landen (door Estland) toeneemt. Estland verwacht dat de export van aal naar de EC de komende drie jaar met 10% per jaar kan groeien en naar Nederland met 20% per jaar.

De omvang van de export van aal door Polen aan EU-landen de komende jaren is eerder afhankelijk van de vangsten (Afgelopen tien jaar is de vangst met een factor twee afgenomen) dan van de uitbreiding van de EU.

Tabel 4 Omvang van de export van snoekbaars (in tonnen)

Land	Totaal		Naar Nederland	
	2001	2002	2001	2002
Letland	36	62	-	-
Polen	-	-	-	-
Tsjechië	?	?	?	?
Estland	388-414	732-781	-	-

- Wel export, maar geen gegevens beschikbaar.

? Geen gegevens beschikbaar.

Letland verwacht dat na uitbreiding van de EU de export van snoekbaars naar EU-landen toeneemt.

De toename van de export van snoekbaars door Estland na de uitbreiding van de EU is afhankelijk van de recrutering (de komende drie jaar wordt een afname van de vangst van 40-50% verwacht).

Omvang van de import van aal en snoekbaars

Tabel 5 Omvang van de import van aal (in tonnen)

<i>Land</i>	<i>Totaal</i>		<i>Vanuit Nederland</i>	
	<i>2001</i>	<i>2002</i>	<i>2001</i>	<i>2002</i>
Letland	0,037	0,3	-	0,018
Polen	-	-	-	-
Tsjechië	13,351	13,026	1,677	0,332
Estland	0	0	-	-

- *Wel export, maar geen gegevens beschikbaar.*

De import van aal door Estland bestaat met name uit class-eel uit Engeland (gemiddeld 2-2,5 miljoen stuks per jaar) ten behoeve van het uitzetten. In 2003 heeft Estland 2,75 ton aal geïmporteerd uit Nederland ten behoeve van het uitzetten.

Tsjechië en Estland verwachten dat na uitbreiding van de EU de import van aal uit EU-landen toeneemt. Estland verwacht niet dat de import uit Nederland toeneemt.

Tabel 6 Omvang van de import van snoekbaars (in tonnen)

<i>Land</i>	<i>Totaal</i>		<i>Vanuit Nederland</i>	
	<i>2001</i>	<i>2002</i>	<i>2001</i>	<i>2002</i>
Letland	315	500	-	-
Polen	-	-	-	-
Tsjechië	?	?	?	?
Estland				

- *Wel import, maar geen gegevens beschikbaar.*

? *Geen gegevens beschikbaar.*

Letland en Estland verwachten na uitbreiding van de EU geen toeneming van de import van snoekbaars uit EU-landen.

